

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2024/25:3

Fredagen den 11 oktober

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Maria Malmer Stenergard

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 22 juli 2024**

Återrapport från informellt möte i rådet den 29 augusti 2024

Återrapport från informell videokonferens med EU:s

utrikesministrar den 30 september 2024

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 14 oktober 2024**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 9, och EU-nämnden inleder sitt sammanträde. Jag önskar alla en god fredagsmorgon.

Med det hälsar vi hennes excellens utrikesminister Maria Malmer Stenergard hjärtligt välkommen till EU-nämnden. Vi lämnar ordet till henne för att berätta om återrapporterna.

Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag har inte varit här sedan nämnden fick en ny ordförande, så jag vill passa på att gratulera så mycket.

När det gäller återrapportering har EU-nämnden mottagit skriftlig sådan från mötet den 22 juli, och jag har inget ytterligare att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen.

Vi går vidare till punkt 3 på rådsdagordningen, Aktuella frågor.

Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

På dagordningen står Aktuella frågor och två diskussionspunkter om Rysslands aggression mot Ukraina och situationen i Mellanöstern.

Under Aktuella frågor väntas den höga representanten Josep Borrell som vanligt ta upp olika ämnen. Även om ståndpunkter om dessa frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad som väntas komma upp.

Vi har fått information om att den höga representanten har för avsikt att ta upp Georgien, Moldavien, Afrikas horn, Venezuela och Armenien-Azerbajdzjan.

Regeringen välkomnar att Georgien tas upp som aktuell fråga. Sedan den senaste diskussionen om Georgien på FAC i juni har situationen i landet förvärrats. Utöver den ryskinspirerade lagen om transparens för utländskt inflytande har parlamentet nyligen antagit ett lagpaket som inskränker hbtqi-personers åtnjutande av sina mänskliga rättigheter, något som Sverige och EU tydligt markerat mot. Företrädare för regeringspartiet har också hotat att förbjuda delar av oppositionen efter valet.

Agerandet är inte förenligt med EU:s normer och värderingar eller förväntningar på ett kandidatland. Vid FAC är det viktigt att EU skickar tydliga budskap till Georgien och dess befolkning om att parlamentsvalet den 26 oktober måste genomföras på ett korrekt sätt, att den georgiska regeringens agerande får konsekvenser för EU:s stöd och att EU har beredskap att reagera om läget förvärras.

Det ligger i EU:s intresse att fortsätta stödja den strävan mot EU som finns hos en majoritet av den georgiska befolkningen, men för att Georgien ska kunna göra framsteg i relationen till EU krävs reformer i rätt riktning snarare än den tillbakagång som vi sett under 2024.

I Moldavien genomförs både presidentval och EU-folkomröstning den 20 oktober. Regeringen ser med oro på Rysslands intensifierade hybrid-attacker, som syftar till att påverka valutgången bland annat genom att sprida desinformation om EU.

Det är viktigt att EU och dess medlemsstater bidrar till att stärka Moldaviens motståndskraft, inklusive genom EU:s civila partnerskapsinstans EUPM. Det är även viktigt att EU och dess medlemsstater fortsätter stödja Moldaviens reformarbete. För att bibehålla framåtdrivet i Moldaviens anslutningsprocess är det viktigt att tydligt kommunicera fördelarna med ett EU-medlemskap till den moldaviska befolkningen. Gradvis integrering såsom inkludering i EU:s roamingzon bör nyttjas i syfte att belöna framsteg.

För Afrikas horn väntas Somalia och Sudan stå i fokus.

I Somalia kontrollerar den väpnade islamistiska gruppen al-Shabab fortsatt delar av landet. Trots Somalias egna ansträngningar och stöd genom EU:s civila och militära insatser är säkerhetssituationen delvis beroende av den FN-mandaterade EU-styrkan Atmis, vars mandat löper ut vid årsskiftet 2024/25. Det är viktigt att vi kommer vidare i diskussionen om en efterföljande mission till stöd för fred och säkerhet i Somalia. Instabilitet på Afrikas horn är i hög grad gränsöverskridande med negativa konsekvenser såväl för den humanitära situationen som för handelsvägar och ekonomisk utveckling.

I Sudan pågår världens största humanitära kris. Ett och ett halvt år efter att inbördeskriget bröt ut är drygt hälften av invånarna, cirka 25 miljoner människor, i behov av humanitärt stöd. För första gången på sju år har svält konstaterats i Darfur i Sudan, och risken för massvält är påtaglig. Över 10 miljoner människor är på flykt. Det krävs ytterligare internationella diplomatiska ansträngningar för att öka det humanitära tillträdet, deeskalera situationen och förbereda för en politisk process.

Sudan är det land i världen som fått mest humanitärt bistånd av Sverige under 2024. Hittills i år har Sverige bistått med totalt 659 miljoner kronor i humanitärt stöd och utvecklingsbistånd.

Den repressiva utvecklingen i Venezuela fortsätter. Regimen respekterar inte valutgången i det presidentval som hölls i juli, och omfattande förtryck och MR-övergrepp sker.

Jag hade i förrgår ett samtal med den venezuelanska oppositionens presidentkandidat Edmundo González och ledaren för oppositionen María Corina Machado och fick deras syn på den senaste utvecklingen. Regeringen kommer att fortsätta verka för samstämmighet inom EU och för att trycket på Maduroregimen upprätthålls så att det venezuelanska folkets vilja respekteras samt verka för att regimens MR-övergrepp upphör, utreds och lagförs.

Den sista punkten rör Armenien och Azerbajdzjan. Mot bakgrund av att Azerbajdzjans värdskap för COP 29 blev möjligt efter en uppgörelse med Armenien har det funnits förhoppningar om att parterna ska nå ett fredsavtal före konferensen. Dessa förhoppningar har ännu inte infriats, och Sverige och EU fortsätter stödja Armenien och de ansträngningar som görs för att nå ett fredsavtal.

Anf. 5 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr ordförande! Tack till utrikesministern för informationen om de aktuella frågorna och vilka som förväntas komma upp! Det är ju synnerligen viktiga frågor, allihop; det instämmer vi med fullt ut.

Utvecklingen i Georgien är, som utrikesministern beskriver, otroligt oroväckande och problematisk och rentav sorglig att följa.

Även när det gäller valet i Moldavien är det tydligt att landet står vid ett vägval och att de ryska hybridattackerna som vi ser är mycket oroväckande.

Det är glädjande att Sudan lyfts upp. Det är verkligen en fruktansvärd humanitär katastrof, och vi kan konstatera att de stridigheter som gjorde att vi själva var tvungna att skicka en väpnad styrka för att hämta hem våra svenska medborgare är det som befolkningen i Sudan konstant behöver förhålla sig till. Samtidigt har vi stora klimatförändringar som får enorma konsekvenser.

Det jag funderar lite på är landet mitt emellan Sudan och Somalia. Kan vi vänta oss att det kommer upp några diskussioner om Etiopien? Det är ju även i Etiopien en väldigt oroväckande utveckling. Man är långt från fred, och lidandet är stort för civilbefolkningen. Etiopien med sin storlek ökar också risken för ytterligare destabilisering av hela den regionen.

Anf. 6 ANNA LASSES (C):

Jag vill passa på att hälsa ministern välkommen i rollen som utrikesminister. Stort tack för informationen!

Precis som föregående talare vill jag säga att det inte nog kan understrykas hur viktigt valet i Georgien är. En fundering som jag har är hur EU, förutom det man för fram rent diplomatiskt, agerar för att verkligen tala om för befolkningen att EU är på befolkningens sida och uppmuntra att valet ska bli så bra som möjligt i det läge som är. Det är min fråga när det gäller det.

När det gäller Sudan var det ju en delegation från de olika FN-förbunden här för några veckor sedan. En sak som de lyfte fram och som just togs upp här var det akuta behovet av stöd men också den problematik som finns när olika givarländer försöker styra in stödet och det blir svårt

för FN-förbunden att snabbt sätta in stöd där de behövs mest. Är det någonting som diskuteras också i EU-kretsen hur man kan se till att inte låsa stöden i en viss riktning så att man kan sätta in dem där de behövs mest, oavsett om de klassas som akuta humanitära stöd eller om det är lite mer långsiktiga stöd?

Anf. 7 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag tackar så mycket för frågorna.

För att börja med Alexandra Völkers fråga om Etiopien är det inte tänkt att komma upp någon specifik diskussion om det. Men det är klart att det är relevant i en regional kontext, som vi kommer att diskutera. Den försämrade regionala stabiliteten på Afrikas horn är som sagt mycket oroande. Situationen är en följd av samförståndsavtalet mellan Somaliland och Etiopien, det efterföljande militära avtalet mellan Somalia och Egypten och Egyptens intresse att delta i AU-missionen i Somalia. Därtill kommer inbördeskriget i Sudan. Det är angeläget med en deeskalering och att alla aktörer bidrar till dialog och en fredlig lösning.

Det finns en risk att denna utveckling kombinerad med utdragna politiska transitioner, haltande statsbyggnadsprocesser och konflikter, auktoritära styren, humanitära katastrofer, torka och fattigdom kommer att leda till den perfekta stormen. Detta skulle kunna få konsekvenser långt bortom hornet, även för Sveriges och EU:s intressen, såsom hinder mot sjöfart, ökade migrationsströmmar och våldsam extremism. Det är alltså inte alls omöjligt att detta kommer upp i en större diskussion.

När det gäller Anna Lasses fråga om Georgien är vi glada från regeringens sida att det här tas upp igen på FAC. Vi förutsätter att diskussionen kommer att kretsa kring det kommande parlamentsvalet och konsekvenserna för Georgiens relation med EU. Sverige har sedan tidigare anpassat sitt bilaterala stöd till Georgien med anledning av den politiska situationen i landet, vilket nu även EU är i färd med att göra. EU behöver samtidigt bli bättre på att kommunicera om sina åtgärder – inte minst gentemot den georgiska befolkningen, precis som frågeställaren för fram.

Regeringen är beredd att fortsätta anpassa svenskt stöd till Georgien beroende på den fortsatta utvecklingen. Detsamma gäller naturligtvis vårt agerande på EU-nivå.

Då har vi frågan om Sudan. Har jag uppfattat frågan rätt? Skulle ledamoten kunna upprepa den?

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Funderingen är hur man i EU-kretsen när det gäller framför allt biståndsstödet från EU kan se till att inte låsa stöd i en särskild riktning. Det ska naturligtvis uppfylla MR-krav och allt sådant, men det är viktigt att man inte låser det i en särskild riktning utan ger framför allt de större organisationerna som FN möjlighet att snabbt använda stödet där det behövs mest med tanke på att situationen är så allvarlig som den är.

Anf. 9 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Generellt kan man väl säga att Sverige i många fall – till exempel när det gäller stödet till UNHCR, som är otroligt viktigt – har valt att vara en stor kärnstödsgivare. Det ger också en annan möjlighet till flexibilitet jämfört med när man öronmärker. Det kan ju uppstå en oväntad situation

där man snabbt behöver gå in med resurser, och finns det då inte ett omfattande kärnstöd blir det svårt för organisationen. Därför har vi valt den inriktningen i stor utsträckning.

Vi bidrar med ett omfattande humanitärt stöd och med ett betydande långsiktigt utvecklingsbistånd som kompletterar det humanitära biståndet. Vi har också, som jag nämnde, kraftigt ökat det humanitära stödet till Sudan med anledning av den fördjupade humanitära konflikten.

Förutsättningarna för att bedriva utvecklingsbistånd är svåra i Sudan. Trots detta har Sveriges samarbetspartner kunnat fortsätta verka till stöd för Sudans befolkning att överleva, att upprätthålla ett värdigt liv och att bibehålla sin motståndskraft mot de kriser som just nu drabbar landet. Det har kunnat ske genom att man har ett någorlunda flexibelt arbetssätt och förmåga att flytta verksamheter inom landet. Det här är någonting som vi verkligen följer nära.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Då går vi vidare till dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina.

Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Dagordningens första diskussionspunkt rör Rysslands aggression mot Ukraina. Sveriges och EU:s arbete för att stödja Ukraina och sätta press på Ryssland behöver fortsätta med full kraft.

Ryssland fortsätter sitt brutala anfallskrig mot Ukraina och har under de senaste månaderna genomfört omfattande luftangrepp mot hela landet. Civilbefolkningen har drabbats hårt med ett stort antal civila dödsoffer och skadade som följd. Dessutom har riktade attacker mot Ukrainas energisystem lett till omfattande problem för landets elförsörjning. Detta försvårar avsevärt situationen för civilbefolkningen och riskerar att ytterligare förvärra den humanitära situationen under vinterhalvåret. Attackerna har även omfattande inverkan på Ukrainas industri och ekonomi.

Den 6 augusti inledde Ukraina en motoffensiv i Kursks län i Ryssland. Offensiven visar både på krigets oförutsägbarhet och på Ukrainas förmåga att återta initiativet och försvara sig. Folkkräkten är tydlig: Ukrainas rätt till självförsvar är inte begränsad till det egna territoriet, och dess bekämpande av militära mål på Rysslands territorium är legitimt och i enlighet med folkkräkten.

Ukraina har tryckt på vikten av att partner inte ska begränsa användningen av långräckviddiga vapen på ryskt territorium. Sverige har inte uttalat några begränsningar eller förbehåll om hur Ukraina får använda svensk materiel som donerats till Ukraina utöver att den ska användas i enlighet med den internationella humanitära rätten.

Ukrainas behov av militärt stöd är alltså stora, och det finns ett glapp mellan det som utlovats och det som levererats. Det är avgörande att EU genomför de beslut som alla medlemsstater gemensamt har kommit överens om. Enskilda medlemsstaters blockeringar är oacceptabla.

Regeringen är pådrivande för att EU ska kunna verkställa utbetalningarna av det militära stödet till Ukraina genom den europeiska fredsfaciliteten. EU behöver stärka Ukrainas försvarsförmåga genom att fortsätta att ge långsiktigt, flexibelt och förutsägbart stöd.

En strategisk översyn av EU:s militära träningsinsats, Eumam, i Ukraina pågår. Regeringen verkar för att insatsen ska förlängas och fortsätta att anpassas efter Ukrainas behov.

Regeringen stöder det förslag som kommissionen har lagt fram för att genomföra G7:s principöverenskommelse om immobiliserade tillgångar. Målsättningen är att lånet ska kunna ställas ut innan årets slut.

Det är även viktigt att EU snabbt når en överenskommelse om att förlänga perioden för immobilisering av de ryska tillgångarna för att möjliggöra ett brett deltagande från G7, vilket är både politiskt och finansiellt viktigt. Det är mycket problematiskt att det ungerska ordförandeskapet meddelat att man inte avser att sätta upp frågan om en förlängning av sanktionerna på dagordningen förrän efter det amerikanska presidentvalet i november.

EU bör också utforska mer långtgående åtgärder, så länge dessa är i enlighet med folkrätten och EU-rätten.

Regeringen verkar fortsatt för att öka trycket på Ryssland och Belarus genom fler EU-sanktioner och för att arbetet med nästa paket ska påbörjas i närtid. Det är särskilt viktigt att nästa paket innehåller ytterligare åtgärder mot skuggflottan. Regeringen kommer fortsatt att verka för ett förbud mot bunkring, det vill säga tankning, av fartyg i skuggflottan och för ett förbud mot tillfällig lagring av rysk olja i EU:s hamnar.

Som ett komplement till de redan införda ekonomiska åtgärderna har regeringen tillsammans med ett antal likasinnade medlemsstater initierat ett förslag om att införa breda importtullar på ryska varor. Sverige driver nu på tillsammans med likasinnade för att kommissionen ska gå vidare med detta förslag.

Rysslands hybridhofsaktiviteter mot EU och våra partner fortsätter. EU:s arbete med att utarbeta och operationalisera en hybrid verktygslåda är en viktig del i att bemöta och motverka dessa hot. Regeringen är positiv till de framsteg som sker på området, inte minst rådets antagande av en ny sanktionsregim mot ryska hybridaktiviteter som antogs den 8 oktober.

Det finns fortsatt ett stort behov av att EU upprätthåller dialogen med globala partner vad gäller stödet till Ukraina. I samband med högnivåveckan i FN:s generalförsamling genomförde Sverige bland annat i nordisk krets ett flertal möten med globala partner. Vikten av att verka för en rättvis och hållbar fred i Ukraina som baseras på folkrätten och FN-stadgans principer om suveränitet och territoriell integritet var ett av huvudbudskapen på dessa möten.

När och i sådana fall hur eventuella förhandlingar ska inledas är ett beslut som ligger helt hos Ukraina. Vårt fokus ligger fortsatt på att stödja Ukrainas diplomatiska ansträngningar för fred, inklusive den ukrainska fredsformeln. Ukraina har inlett diskussioner med USA om vad man beskriver som en segerplan, och Sverige och EU bör ha beredskap att bidra denna när diskussionen breddas till övriga partner.

Jag ska också säga några ord om Ukrainas EU-närmande. Efter att EU formellt öppnade anslutningsförhandlingarna med Ukraina i juni 2024 pågår nu Ukrainas reformarbete i hög takt parallellt med att EU-kommissionen utvärderar Ukrainas anpassning till EU:s regelverk. Regeringen verkar nu politiskt för att bibehålla momentum i detta arbete. Detta inkluderar även vårt reformarbete med Ukraina, som tydligt bidrar till att stärka EU-närmandet. Vi har även tagit initiativ till en

högnivårådgivargrupp med representanter från de nordiska och baltiska länderna för att stödja Ukraina under EU-anslutningsprocessen. Den är nu en strategisk partner till den ukrainska regeringen.

2024/25:3
11 oktober

Slutligen ska jag också nämna att regeringen nyligen aviserade ett paket om 500 miljoner kronor för att stödja uppvärmning och energiförsörjning i Ukraina. EU tar också ett stort ansvar och har utarbetat en plan för energistödet inför vintern. Detta motsvarar drygt en fjärdedel av Ukrainas beräknade energibehov under denna period.

Anf. 12 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för informationen.

Vi delar givetvis regeringens syn på att det är otroligt viktigt att EU fortsätter att ge ett starkt och långsiktigt stöd till Ukraina. Precis som utrikesministern beskriver ser det ut att bli en tuff vinter på många sätt i Ukraina, och det är därför otroligt viktigt att vi ger dem det stöd de behöver.

Vi ser onekligen en väldigt oroande utveckling inom EU med en framväxt av partier på yttersta högerkanten vars relation till Ryssland i flera fall är problematisk, och att EU nu har ett ordförandeland som agerar för att skjuta upp beslut om viktiga stöd till Ukraina är fullständigt oacceptabelt. Att Ungern över huvud taget får genomföra sin period som ordförandeland är minst sagt beklagligt, och jag vill än en gång vara tydlig med att Socialdemokraterna önskar att det hade gjorts mer för att skilja Ungern från ordförandeskapet.

Beroende på valutgången i USA finns risk att landet minskar sitt stöd till Ukraina, vilket skulle få enorma konsekvenser. Därför är det ännu viktigare att EU fortsätter att vara samlat och enat i sitt stöd och även i sitt agerande mot Ryssland.

Jag har en fråga kopplad till formuleringen om Ukrainas rätt till självförsvar och att det inte är begränsat till det egna territoriet. För mig är det en ny formulering som jag inte har sett tidigare i dessa sammanhang. Kan utrikesministern redogöra för skälet att man har valt att ha med detta så tydligt i ståndpunkten inför just detta FAC?

Det är givetvis också viktigt med sanktionsregimen mot ryska hybridaktiviteter och att det 15:e sanktionspaketet förhoppningsvis inleds och att skuggflottan är en del av det. Kan vi förvänta oss några fler åtgärder och att regeringen kommer att driva på för fler åtgärder än dem utrikesministern alldeles nyss redogjorde för?

Anf. 13 ANNA LASSES (C):

Tack för informationen! Givetvis står vi bakom regeringens linje när det gäller Sveriges och EU:s stöd till Ukraina.

Jag har en undran angående de immobiliserade tillgångarna. Sverige har varit väldigt pådrivande i denna fråga, både för att få till G7:s principöverenskommelse och för att gräva vidare för att se om man kan nyttja större medel, vilket inte minst är otroligt viktigt med tanke på risken för mindre stöd framöver. Sverige har varit tydligt med att det ska grävas under varje sten för att hitta olika sätt att komma vidare i denna fråga. Nu finns formuleringen ”i enlighet med folkrätten och EU-rätten”, och så kan man absolut se det. Men man kan också se att man kan behöva utveckla folkrätten och EU-rätten när det handlar om den typ av aggressionsbrott

som Ryssland har begått mot Ukraina för att kunna komma vidare i frågan. I går på utrikesutskottet fick vi ett väldigt vagt svar från kabinetssekreteraren, då därför vill jag få en försäkran från utrikesministern om att Sverige verkligen gör sitt yttersta för att komma vidare när det gäller de immobiliserade tillgångarna.

Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för dragningen.

Miljöpartiet har lite grann tjatat om ekocidbrott, och med en ny utrikesminister på plats vill jag återuppta denna tradition. Det är bra och välkommet att man utgår från Ukrainas egen fredsformel, där miljön också är en del i att kunna bygga en långvarig fred. Det handlar också om hur Sverige och EU kan bidra till återuppbyggnaden av Ukraina.

Något som Ukraina har efterfrågat är stöd för att få till en internationell lag som gör miljöattacker till ett krigsbrott. Tre länder har tagit initiativ till att denna fråga ska komma upp på ICC:s nästa årsmöte, och det blir spännande att följa hur Romstadgans olika parter kommer att motivera sina ställningstaganden. Det blir också skarpt läge vad gäller Sveriges ställningstagande, och vi har ju samlat ett ganska stort stöd i riksdagens kammare i denna fråga. Detta är extra aktuellt nu när Ukraina självt efterfrågat denna typ av lagstiftning för att kunna ställa Ryssland till svars för de enorma miljöskador Ryssland åsamkat Ukraina.

Jag är nyfiken på att höra hur utrikesministern ställer sig till detta.

Miljöpartiet brukar också driva på i frågan om att stoppa importen av rysk energi. Även detta har Ukraina efterfrågat. Denna finansiering av kriget vill vi se ett slut på så fort det bara är möjligt. Vi har tidigare fått lite luddiga svar på våra frågor. Ibland har det handlat om att man försöker hitta överenskommelser med de baltiska länderna, ibland har man hänvisat till att det EU måste vara enigt och ibland har man sagt att man kanske kan göra något utifrån en nationell position. Nu pratas det om Sveriges initiativ för att driva på för tullar.

Hur ser arbetet framöver ut? När kan vi förvänta oss resultat? Är ambitionen att det ska bli dyrt eller att omöjliggöra import av rysk energi?

Låt mig också understryka att det är bra att man fokuserar på skuggflottan. Det är oerhört angeläget och viktigt.

Anf. 15 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Jag tackar för alla högst relevanta frågor.

Låt mig börja med Alexandra Völkers frågor. Jag instämmer i oron över att det finns krafter i Europa som bromsar de viktiga åtgärder som krävs för att fullt ut kunna sätta in verkningsfulla sanktioner mot Ryssland. Det gäller dock inte bara partier till höger utan även till vänster, till exempel i Tyskland. Men detta är som sagt mycket oroväckande.

Donerat materiel tas ofta upp i diskussionen, och om Sverige får frågor om detta vill jag ha förankrat det i EU-nämnden innan denna diskussion. Vi respekterar andra länders beslut i frågan, men jag redogör för vår ståndpunkt.

När det gäller skuggflottan behöver vi göra mer. Jag diskuterade senast i går med företrädare för Storbritannien hur vi kan gå vidare och införa ytterligare sanktioner. Det är verkningsfullt när vi lyckas göra det mot enskilda fartyg, men vi måste göra mer och allt vi kan. De nya sanktionerna

i det 14:e paketet innehåller flera viktiga åtgärder som syftar till att motverka skuggflottan. I och med antagandet införs bland annat möjligheten att sanktionslista enskilda fartyg i den ryska skuggflottan. Exempelvis kan fartyg som används för att transportera rysk olja på ett sätt som strider mot oljepristaket, vilket är ett stort problem, beläggas med sanktioner. Hittills har 27 fartyg listats, och arbete pågår med att identifiera och sanktionslista ytterligare fartyg.

Detta är en mycket prioriterad uppgift för regeringen, och vi utforskar alla till buds stående medel. Utöver undvikande av G7:s oljepristak och EU:s sanktioner finns givetvis betydande miljörisker knutna till Östersjöns känsliga ekosystem. Denna fråga kommer upp i nästan alla samtal jag har med mina nordiska och baltiska kollegor men också med många andra.

Jag går vidare till Anna Lasses fråga om de immobiliserade tillgångarna. Det var till att börja med vi som tog initiativ till detta. Vi vill gå så långt som det över huvud taget är möjligt, vilket statsministern också har sagt. Diskussioner om ett 15:e sanktionspaket har ännu inte inletts, men regeringen verkar konsekvent för att EU ska stärka sanktionerna mot Ryssland. Bland annat har vi som sagt efterfrågat ytterligare åtgärder mot bunkring och tillfällig lagring av rysk olja i EU:s hamnar.

De frysta tillgångarna har en nyckelroll att spela när det gäller framtida stöd till Ukraina. Sverige stöder kommissionens lagstiftningspaket som presenterades i slutet av september för EU:s bidrag till G7-överenskommelsen om att använda den framtida avkastningen från de ryska tillgångarna för att ställa ut lån till Ukraina.

Sverige fortsätter att undersöka än mer långtgående åtgärder, så länge de är linje med folkrätten och EU-rätten.

Det är klart att detta är större än bara diskussionen inför rådsmötet om hur man ser på EU-rätten, som väl är det som vi har störst möjlighet att påverka i första hand. Men det är naturligtvis en viktig diskussion.

Jag kan tillägga att Ryssland enligt tillämpliga regleringar och avtal inte har rätt till extraordinär avkastning med anledning av införda sanktioner mot Ryssland. Jag vill inte spekulera i hur Ryssland kan komma att reagera, men vårt fokus är att säkerställa starkast möjliga stöd till Ukraina.

Sedan har vi frågan om ekocid, vilken är återkommande när det gäller inte minst kriget i Ukraina och de övergrepp som Ryssland begår och som också får stora konsekvenser för miljön i Ukraina. Ansvarsutkrävande för de brott som har begåtts i samband med den ryska aggressionen, inklusive ansvarsutkrävande för miljörelaterade brott, är av hög prioritet för regeringen. Stora ansträngningar görs också i Ukraina för att kartlägga och dokumentera den miljöförstöring som sker till följd av kriget.

Regeringen välkomnar att olika processer pågår på området ansvarsutkrävande för storskalig miljöförstöring. Inom EU har rådet och parlamentet nyligen kommit överens om att stärka EU:s miljöbrottsdirektiv med bestämmelser för den allvarligaste miljöförstörelsen. Att inrätta brottet ekocid genom ett tillägg i stadgan för Internationella brottmålsdomstolen är ett innovativt förslag och en del i en viktig debatt om hur vi ska kunna komma till rätta med en storskalig förstöring av jordens ekosystem. Att utveckla det folkrättsliga regelverket är samtidigt ett arbete som kräver en bred samsyn för att man ska nå framgång. Vi har debatterat detta i riksdagens kammare. Vi tycker att det

är en intressant debatt, men som sagt krävs det majoritet. Det är sannolikt inte någonting som kommer upp på mötet den här gången, men man vet aldrig.

När det gäller import av rysk energi, som jag också var inne på lite kopplat till skuggflottan, behöver vi göra mer för att stödja Ukraina och sätta ekonomisk press på Ryssland för att begränsa dess intäkter. Importen från Ryssland till EU uppgick 2023 till hela 42 miljarder euro. Därför tog Sverige vid FAC handel den 30 maj tillsammans med ett antal EU-medlemsstater upp att vi vill att EU-kommissionen ska lägga fram ett förslag om breda tullar på ryska varor. Vår bedömning är att importen skulle minska med höjda tullar. Mest troligt kommer tullen att generera högre tullintäkter till EU samtidigt som motparten påverkas negativt. Likasinnade länder som USA, Storbritannien, Kanada, Australien och Nya Zeeland har infört höga tullar på ryska varor. De nya tullintäkter som EU skulle uppbära bör användas till stöd för Ukraina, menar vi.

Herr ordförande! Jag hoppas att det någorlunda var svar på ledamöternas frågor.

Anf. 16 MARKUS SELIN (S):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för tydliga och klara besked. Jag tänkte följa upp med en fråga angående det här med långräckviddiga vapen. Det är någonstans här utrikespolitik och försvarspolitik går in i varandra.

Vårt parti, Socialdemokraterna, har drivit på för att Jas 39 Gripen även ska till Ukraina. Om och när Jas 39 Gripen-systemet kommer till Ukraina blir frågan om långräckviddiga vapen kontra territorium intressant. Har utrikesministern och regeringen tänkt hela linan ut när det gäller långräckviddiga vapen?

Bakgrunden är att Zelenskyj har önskat Jas 39 Gripen. Det är definitivt ett långräckviddigt vapen. Det kan flyga över 300 mil, ungefär härifrån till Milano och tillbaka. Regeringen annonserade bara för ett par veckor sedan ett paket för att modifiera befintliga Jas 39 Gripen och snabbt göra dem gripbara, som det heter. Jag skulle jättegärna vilja höra av utrikesministern om det finns ett tänk kring det här nu.

Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Jag tackar Markus Selin för frågan. Som sagt har Sverige inte uttalat några begränsningar eller förbehåll om hur man ska använda svensk materiel som doneras till Ukraina utöver att den naturligtvis ska användas i enlighet med den internationella humanitära rätten. Enligt folkrätten är, som jag sa i mitt anförande, Ukrainas bekämpande av militära mål på Rysslands territorium legitimt. Ska man vara helt ärlig har det varit mer av ett generellt uttalande från oss; vi har ju inte så långräckviddiga vapen. Man kan utgå från att vi kommer att ha ungefär samma inställning framöver när det gäller krigföringen, även om vårt donerande av materiel förändras.

Vi har en löpande dialog med Ukraina om formerna för militärt stöd inklusive luftförsvarsförmågor. Det finns ett fortsatt intresse för Jas 39 Gripen, och regeringen fortsätter arbetet med att i ett senare skede möjliggöra ett eventuellt bidrag. Något beslut finns inte. Det är klart att vi i samband med att vi fattar ett sådant beslut får göra de överväganden som

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Situationen i Mellanöstern. Jag ska för tids vinning, även om talmannen inte gillar det begreppet, nämna att vi har många ärenden på föredragningslistan i dag och att jag anser att vi bör försöka iaktta principen om adderat mervärde. Jag har inga synpunkter på det som har sagts så här långt, men vi bör försöka hålla ångan uppe och vara varsamma med varandras tid.

Anf. 19 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Dagordningens andra diskussionspunkt gäller alltså situationen i Mellanöstern. Nattens händelser är väldigt allvarliga och visar på det behov av deeskalering som vi ständigt framhåller. I måndags var det ett år sedan terroristorganisationen Hamas genomförde sina vedervärdiga attacker, där över 1 200 människor mördades och över 250 togs som gisslan. Det är en mörk årsdag som inte kommer att glömmas. Regeringens krav att gisslan ska släppas omedelbart och villkorslöst ligger fast.

Kriget har inneburit och fortsätter att orsaka ett ofantligt lidande i Gaza. Den humanitära situationen är bortom katastrofal. Över 42 000 människor har dödats, däribland tusentals barn. Den materiella förstörelsen är enorm. I oktober förra året inleddes den militära upptrappningen mellan Israel och Hizbollah genom Hizbollahs raketattacker mot Israel. Situationen på marken förändras nu i snabb takt, och regeringen följer utvecklingen mycket nära.

Både Sverige och EU har i de starkaste ordalag fördömt Irans attack mot Israel den 1 oktober och har upprepat sitt stöd för Israels säkerhet. Regeringen har också agerat för att rådet nu på måndag ska fatta beslut om att ytterligare skärpa sanktionerna mot Iran, vilket väntas ske nu på måndag. Det handlar om åtgärder under sanktionsregimen mot Irans militära stöd till Ryssland och väpnade grupper i regionen, och det är ett direkt svar på Irans leverans av missiler till Ryssland. Irans destabiliserande agerande i och bortom regionen måste få konsekvenser.

Den eskalering vi ser i Mellanöstern är en mycket allvarlig utveckling vars konsekvenser i nuläget är svåra att överblicka. En upptrappning ligger inte i någons intresse. Det finns en betydande risk att utvecklingen leder till ett omfattande regionalt krig, vilket skulle få förödande effekter inte bara för Israel, Libanon, Palestina och regionen som helhet utan även för EU. Detta måste undvikas. Regeringen uppmanar alla, inklusive Iran, att visa återhållsamhet. Det är också budskap som jag har framfört i direkta samtal med en rad av regionens utrikesministrar, däribland dem från Iran och Israel.

Regeringen välkomnar också tillsammans med övriga EU de diplomatiska ansträngningar som pågår för att få till stånd en vapenvila i Libanon och för att säkerhetsrådets resolution 1701 ska kunna genomföras fullt ut. Det mycket allvarliga regionala läget understryker nödvändigheten av att nå ett slut på kriget mellan Israel och Hamas. Regeringen stöder en

vapenvila i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 2735. En vapenvila i Gaza skulle lindra det enorma lidandet hos civilbefolkningen, förbättra det humanitära tillträdet och säkerställa frisläppandet av gisslan. Det är också en viktig del av att dämpa konfliktnivån och eskaleringen i regionen.

Det katastrofala humanitära läget i Gaza fortsätter att förvärras, och det är svårt att finna ord nog för att beskriva den rakt igenom förfärliga situationen. Frågorna om det humanitära tillträdet måste fortsatt stå högt uppe på EU:s dagordning. Det är uppenbart att betydligt mer måste göras för att öka det humanitära tillträdet. Införseln av humanitärt bistånd är fortsatt starkt begränsad, och det har blivit allt svårare för humanitära aktörer i Gaza att verka. Säkerheten för humanitär personal måste omedelbart förbättras. Det är angeläget att samtliga övergångar för humanitär hjälp in i Gaza kan återöppnas och hållas öppna över tid.

Regeringen betonar att Israel måste göra mer för att leva upp till den internationella humanitära rättens skydd för civilbefolkningen. Regeringen är också mycket bekymrad över de israeliska lagförslag som syftar till att begränsa UNRWA:s verksamhet och över de humanitära och regionala effekter som ett antagande av lagen riskerar att få.

Regeringen stöder EU:s särskilda sanktionsregim mot Hamas. EU behöver fortsätta arbetet med att motverka stöd för och finansiering av Hamas och andra terroristgrupper.

Läget i Libanon är svårt och skört, vilket vi också såg i natt. Över 2 000 personer har dödats och omkring 1 miljon människor är på flykt, vilket sätter press på ett samhälle som redan lider av svår ekonomisk kris. Därför har regeringen ökat det humanitära stödet till Libanon med 83 ½ miljon kronor. Det totala stödet till Libanon uppgår nu till 158,3 miljoner kronor för 2024. Regeringen välkomnar fortsatta diskussioner inom EU om hur unionen på bästa sätt kan stödja Libanon.

Låt mig i det här sammanhanget också kommentera gårdagens israeliska beskjutning av FN-insatsen i Libanon, Unifil. Detta är naturligtvis oacceptabelt. FN-insatsen och dess personal och mandat måste skyddas och respekteras.

Samtidigt fortsätter den negativa utvecklingen på Västbanken. Bosättningsvåldet och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, verkar destabiliserande och underminerar den palestinska myndigheten och i förlängningen förutsättningarna för en tvåstatslösning. Regeringen stöder fortsatta diskussioner i EU om ytterligare restriktiva åtgärder mot extremistiska bosättare. Regeringen ser även positivt på EU:s ansträngningar att bidra till en förhandlad tvåstatslösning. En reformerad och revitaliserad palestinsk myndighet är en förutsättning för tvåstatslösningen, och Sverige deltar i samtalen om EU-stöd för detta arbete.

Anf. 20 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för redogörelsen. Det är en ganska omfattande punkt, så det här kommer kanske att ta en liten stund, men jag uppfattade ordförandens uppmaning.

Jag börjar med Iran. Vi tycker såklart att det är bra att regeringen fördömer Irans agerande. Iran är som sagt en destabiliserande kraft inte bara i Mellanöstern utan även i vårt eget närområde. Rapporter säger att den ryska presidenten och Irans president träffas i dag i Turkmenistan, och

det var inte länge sedan det kom uppgifter om att Iran levererat militär utrustning till Ryssland att använda i Ukraina.

Vi har sedan tidigare ett tillkännagivande om att terrorlista det islamiska revolutionsgardet. Jag undrar helt enkelt om utrikesministern kommer att lyfta den frågan i samband med denna punkt. Vi kan konstatera att det här är en fråga inte bara om situationen i Mellanöstern utan också verkligen om vad som sker här. Det var ju bara några veckor sedan som vi fick beskedet att man kunde koppla det islamiska revolutionsgardet till det mass-sms som förra sommaren gick ut till 15 000 svenskar och uppmanade svenskar att hämnas på koranbrännare. Det var ett dataintrång med syftet att destabilisera och polarisera. Vi befann oss dessutom där och då i ett oerhört känsligt läge. Strax före sommaren fick vi också besked om att Iran anlitar några av våra mest ökända kriminella nätverk för att utföra attentat här i Sverige. Exemplet på varför det islamiska revolutionsgardet i Iran bör terrorlistas bara växer, och därför vill jag som sagt gärna höra hur utrikesministern tänker lyfta den frågan på rådsrådet.

Jag går vidare till Gaza. Strax efter att och samma dag som EU-nämnden senast hade sitt samråd inför FAC offentliggjorde Internationella domstolen i Haag sitt rådgivande yttrande gällande Israels ockupation av Västbanken, östra Jerusalem och Gaza. Domstolen konstaterar i sitt yttrande att bosättningarna är olagliga och att närvaron i de ockuperade områdena måste upphöra så snart som möjligt.

Regeringen menar att man har varit tydlig med Sveriges syn på det här rådgivande yttrandet, men vi konstaterar att regeringen flera gånger har valt att inte agera. Det har vi sett i FN tidigare. I den här ståndpunkten säger man att utvidgningen av bosättningar måste upphöra. Det som domstolen säger är däremot att själva bosättningarna måste upphöra. Det är en ganska stor och betydande skillnad. Det har slagits fast att de strider mot folkrätten. Därför undrar jag varför ståndpunkten stannar vid att utvidgningen måste upphöra.

Vidare har vi frågan om bosättarna och specifikt bosättarvåldet. Den var upp på utrikesutskottets digitala sammanträde i går. Då fick vi besked om att det, om jag inte missminner mig, i dagsläget är 14 extremistiska bosättare som det riktats sanktioner mot. Jag tror att det också var 14 enheter. Det var lite oklart vad enheter faktiskt betyder. Skulle utrikesministern kunna utveckla det?

Är det här något som vi kan förvänta oss kommer att utvidgas? Det finns just nu mer än 700 000 bosättare, enligt FN. Då får man väl säga att 14 känns ganska lite.

Kopplat till bosättningarna och utifrån det rådgivande yttrandet från Internationella domstolen i Haag undrar jag om det inte också är rimligt att i samband med de samtal som pågår inom EU också lyfta upp frågan om att på den europeiska marknaden blockera varor från de ockuperade områdena. Utifrån yttrandet har vi ansvar för att inte möjliggöra ekonomiskt för de bosättningarna.

Vi har tidigare lyft upp i en avvikande ståndpunkt att vi anser att associeringsavtalet med Israel bör frysas. Det står vi fast vid. Det här rådgivande yttrandet blir bara ytterligare ett tydligt exempel på varför det borde göras.

När det gäller den humanitära rätten att skydda civilbefolkningen är jag väldigt glad att utrikesministern i sin muntliga redogörelse tydligt tog

upp lagförslaget som just nu behandlas i kneset. Det är ett minst sagt oroväckande lagförslag som skulle i stort sett omöjliggöra UNRWA:s verksamhet. Det finns inte ord för att beskriva hur katastrofala konsekvenserna skulle bli för civilbefolkningen i Gaza.

Då har jag en liten fundering. Ståndpunkten är just nu att Israel behöver göra mer. Med tanke på att man till och med behandlar ett lagförslag som skulle innebära att man ytterligare försämrar möjligheten för humanitärt stöd och i stort sett tar bort hela förutsättningen för humanitärt stöd i Gaza känns den ståndpunkten ganska svag. Jag undrar helt enkelt vad regeringen menar med att Israel måste göra mer.

Det tar oss vidare till det som utrikesministern också lyfte upp, det som hände i går och som nu har bekräftats av Unifil själva, FN:s fredsbevarande styrkor i Libanon. FN har också tydligt fördömt attacken från israeliska soldater på FN:s fredsbevarande styrkor. Unifil har alltså rapporterat att man har två skadade FN-soldater efter att IDF har skjutit mot ett observationstorn på Unifils högkvarter i Naqoura.

Unifil har också rapporterat att IDF-soldater har skjutit mot FN:s position 1-31 i Labbouneh. Man har också träffat entrén till den bunker där de fredsbevarande soldaterna sökte skydd och har skadat fordon och kommunikationssystem. En IDF-drönare har också observerats innanför FN:s position när den flög fram till denna bunkers entré. De har också rapporterat att IDF-soldater medvetet skjutit på och helt enkelt förstört ytterligare utrustning.

Unifil är på plats i Libanon på uppdrag av FN:s säkerhetsråd. Det är alla aktörers ansvar att säkerställa säkerheten för FN:s personal och tillhörigheter. En medveten attack på fredsbevarande soldater är en grov kränkning av humanitär rätt och även resolution 1701. Det här är oerhört allvarligt och helt oacceptabelt av IDF. Det är ett direkt brott mot humanitär rätt.

Jag utgår från att det kommer att komma upp på rådmötet nästa vecka. Jag skulle vilja få ett tydliggörande av vad den svenska ståndpunkten egentligen är i diskussionerna gällande agerandet från den israeliska militären.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Vi går direkt till utrikesministern. Det var ett gediget frågebatteri att ta itu med.

Anf. 22 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Det kan man verkligen säga. Tack för alla dessa högst relevanta frågor, Alexandra Völker!

Det rör snabbt på sig i den här konflikten. Om jag inte minns fel från min egen tid i nämnden är det det talade ordet som gäller när det gäller Sveriges ståndpunkt. Jag tycker ändå att jag var ganska tydlig när jag sa att bosättningsvåldet och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, verkar destabiliserande och underminerar den palestinska myndigheten och i förlängningen förutsättningarna för en tvåstatslösning. Det gäller alltså.

Vi hänvisar också till vad domstolen klart och tydligt sagt och står bakom domstolens yttrande. Jag återkommer till detta.

När det gäller terroristlistning av IRGC fortsätter regeringen att driva den linje som riksdagen enhälligt uttryckt stöd för, det vill säga att verka

för EU-enighet för att lista IRGC under EU:s sanktionsregim mot terrorism. Inför mötet på måndag konstaterar jag att det är utmärkt att rådet väntas besluta om ytterligare sanktioner mot Iran inom ramen för den särskilda sanktionsregim som finns mot Irans militära stöd till Ryssland och till väpnade grupper i Mellanöstern.

Vi har tagit upp vårt stöd för listning av IRGC vid bland annat EU:s utrikesministermöte den 22 april liksom i olika kommittéer. Vi har även konsulterat andra EU-länder för att följa upp de politiska och rättsliga förutsättningarna för att ta frågan vidare.

När det gäller de närmare detaljerna får jag hänvisa till kabinetssekreterarens särskilda briefing i utrikesutskottet föregående vecka. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Och det är något som Sverige kommer att fortsätta driva och bevaka.

I fråga om ytterligare åtgärder mot de extremistiska bosättarna och bosättarvåldet välkomnar jag det stöd som finns i nämnden för åtgärder mot bosättarvåldet. Det tar vi också med oss i arbetet inom EU för att få ytterligare restriktiva åtgärder på plats. Vi har också en dialog med likasinnade länder om hur vi kan och bör agera för att få stopp på bosättningsexpansionen och bosättarvåldet.

De listningar som det hittills beslutats om har, som nämnden vet, ett antal komponenter. Det innebär att individer och entiteter får sina tillgångar frusna. Det innebär också förbud mot att göra penningmedel och ekonomiska resurser tillgängliga för de listade. För individer betyder det också förbud mot in- och genomresa i EU.

Till detta kommer EU:s tydliga position som framförts både direkt till Israel och i andra sammanhang om att bosättningsexpansion, demoleringar och vräkningar måste upphöra och att bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå.

Hittills har det beslutats om 14 listningar vid två tillfällen, april och juni. Fem av dem är entiteter. Nio är individer. Listning innebär att individer och entiteter får sina tillgångar frusna. Det innebär, som sagt, också förbud mot att göra penningmedel och ekonomiska resurser tillgängliga för de listade. För individer betyder det, återigen, också förbud mot in- och genomresa i EU.

Bland entiteterna finns några av de stora och mer uppmärksammade våldsamma bosättarorganisationerna, såsom Lehava och Hilltop Youth. Sanktionerna som sådana rör själva organisationen. Mot just Hilltop Youth beslutade USA för övrigt den 1 oktober om sanktioner. Det välkomnar vi. Regeringen stöder som sagt arbetet för att införa ytterligare restriktiva åtgärder mot extremistiska bosättare.

Regeringens linje när det gäller associeringsavtalet är att EU bör försöka använda det som en plattform för dialog, inklusive att framföra kritiska budskap och understryka Israels skyldigheter i relation till folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten. Att i detta läge pausa associeringsavtalet, som oppositionen föreslår, riskerar att minska möjligheterna till dialog utan att få önskat resultat. Vi menar att det i det här läget behövs fler, inte färre, breda samarbetsytor och forum för dialog där Sverige och EU kan framföra sina åsikter till Israel.

När det gäller de ockuperade områdena och möjligheten att stoppa varor är reglerna för vår handel med Israel samma som för alla EU-länder.

Utgångspunkten är WTO:s grundläggande regler och överenskommelser och associeringsavtalet.

Enligt EU-reglerna får varor som tillverkats på ockuperat område ej ursprungsmärkas som varor från Israel när de förs in i EU. Det innebär att dessa varor därmed inte åtnjuter samma tullförmåner som varor från Israel och att konsumenten ser varifrån varan kommer. Men vi menar att bojkott eller sanktioner mot Israel vore fel väg att gå. Det är inte möjligt att driva utökad märkning av de bosättarprodukter som inte omfattas av EU:s generella konsumentskyddsregler och krav på ursprungsmärkning.

När det gäller beskjutningen av Unifils styrkor i södra Libanon var jag inne på det i min muntliga dragning. Det är naturligtvis djupt bekymmersamt. Det är nu av yttersta vikt att omständigheterna kring det inträffade klarläggs. Unifil är en central aktör för fred och stabilitet i Libanon och har en nyckelroll för genomförande av resolution 1701.

Flera EU-länder har personal som tjänstgör i insatsen. Och vid ett möte i säkerhetsrådet i går framförde EU sin mycket tydliga uppfattning om parternas ansvar för att säkerställa säkerheten för Unifil och personalen. Jag utgår också från att frågan kommer att beröras vid måndagens möte. Jag kommer då att framföra att FN-insatsen och dess personal och mandat måste skyddas och respekteras.

Slutligen, tror jag, har vi frågan om knesset och vilka planer man har där. Jag nämnde regeringens stora oro för det. Frågan var egentligen vad vi menar med att Israel måste göra mer. Det är en sägning som refererar till domstolens uttalande. Vi uttalar också stöd för de provisoriska åtgärder som domstolen kräver.

Vi menar att Israel måste göra mer för att följa den internationella humanitära rättens regler om att skydda den civila befolkningen. Internationella domstolens beslut om provisoriska åtgärder måste som sagt efterlevas. Regeringens övertygelse är att vi har störst möjlighet att påverka när vi agerar samlat med andra. Vi har en tät dialog, inte minst inom EU och med andra likasinnade länder, om hur vi på bästa och mest effektiva sätt kan säkerställa humanitärt tillträde, som är helt nödvändigt och mycket akut, och respekt för internationell humanitär rätt.

Därmed hoppas jag att jag har svarat på samtliga frågor.

Anf. 23 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för genomgången!

Jag ska försöka att inte upprepa frågor som redan ställts. Jag instämmer nämligen i allt som Alexandra Völker sa.

Vänsterpartiet har i en motion sagt att vi vill se fler fredsbevarande FN-trupper i Palestina och Libanon. Då blir det extra viktigt att FN-soldater är skyddade och att de inte attackerats, vilket varit fallet nu. Det är bra att ministern tar upp det, och det är väldigt viktigt att vi fortsätter att hålla i där. Vi får inte heller glömma vilket land det är som faktiskt har attackerat FN-soldater i det här fallet.

Det är bra att ministern tar upp detta med bosättare. Men jag känner att vi kan göra och trycka på mer. Sa ministern att det är nio individer som är listade? Det finns nog fler som kan behöva listas, vilket jag vill skicka med.

Ministern sa också att det inte var särskilt bra att frysa associeringsavtalet, eftersom man då minskar incitamentet för dialog. Men det verkar

som att Israel ändå inte tar till sig dialogen eller lyssnar på vad som sägs. Ministern sa själv att Israel behöver göra mer, till exempel följa det internationella domstolar sagt. Det gör de alltså inte. Jag är därför tveksam till att man skulle vinna mer på att fortsätta en dialog som inte leder någonstans än på att faktiskt frysa associeringsavtalet. Jag står alltså kvar vid den avvikande ståndpunkt som vi haft förut.

Det var mina kommentarer till det som sagts innan. Nu ska jag gå vidare till lite andra frågor.

Vänsterpartiet menar bland annat – och det är något som vi har drivit länge – att det behövs en omedelbar permanent vapenvila. Det räcker inte med humanitär eller tillfällig vapenvila. Det är en permanent vapenvila som behövs. Det behöver också ställas krav på att samtliga i gisslan frigges, inte bara gisslan som nu finns hos Hamas utan också gisslan som Israel har och som är betydligt fler personer. Båda de kraven måste ställas.

Regeringen pratar i sin ståndpunkt mycket om den fruktansvärda utveckling som terroristorganisationen Hamas startade för ett år sedan genom terrorattacker mot Israel och som har fått katastrofala konsekvenser för civilbefolkningen i Gaza. Det är någonting jag kan hålla med om, det vill säga att det var attacken som eskalerade – och som startade – det här kriget. Men det som saknas i det här är att det faktiskt är Israel som står för attackerna mot civilbefolkningen. Det är Israel som bombar skolor och sjukhus och som stryper tillgången till förnödenheter. Det måste man kunna säga när man pratar om konsekvenserna för civilbefolkningen.

Det är väldigt bra att ministern nu tar upp UNRWA och att vi i Sveriges riksdag är överens om att UNRWA är den organisation som bäst verkar i Gaza. Det är någonting som vi inte har varit överens om förut, och jag är väldigt glad över att vi nu är det.

Jag tror att jag stannar där och lyssnar på ministern. Jag vet också att det finns fler frågeställare här.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Så är det. Vill utrikesministern ta fler frågor, eller vill hon svara Ilona Szatmári Waldau på en gång?

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Om jag ska vara helt ärlig har jag egentligen inte uppfattat någon fråga, herr ordförande.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Nej, det var därför jag frågade. Då går vi vidare med Anna Lasses, när vi ändå är i farten.

Anf. 27 ANNA LASSES (C):

Jag hade väl i stort sett samma frågor som Alexandra Völker, men jag tänker att jag fortsätter där utifrån utrikesministerns svar.

Jag vill först bara tacka för förtydligandet när det gäller bosättningspolitiken. Det är mycket bra att utrikesministern känner stöd från nämnden och tar det med sig, för där finns det verkligen mycket att göra. Stort tack för det, alltså!

Jag tackar också för förtydligandet när det gäller IRGC och att regeringen fortsätter driva den frågan.

När det kommer till associeringsavtalet står vi naturligtvis kvar vid vår avvikande ståndpunkt, men för att liksom problematisera det lite: Jag har nu förstått att regeringen vill ha det här som plattform för dialog, men man bjöd ju in till en sådan dialog för fem månader sedan – och absolut ingenting händer runt det här. Då är frågan: Vad gör regeringen och EU för att dialogen ska komma till stånd? Och när är det dags för en deadline, det vill säga att man säger att vi nu nog faktiskt får verkställa det här eftersom det inte blir någon dialog? Det är första frågan.

När det gäller beskjutningen var det klart och tydligt, så det var inget konstigt med det.

När det kommer till kneset, den israeliska regeringen och det lagförslag som verkligen är en katastrof är jag bekymrad över det kanske lite väl snälla språkbruk som regeringen använder. Man använder nämligen just ordet ”bekymrad” när man talar om lagförslaget. Jag tycker kanske att man bör skärpa till det och säga att det är ett otroligt allvarligt – ett katastrofalt – lagförslag, som kommer att innebära att mer eller mindre totalt stopp för allt stöd in till Gaza.

Jag skulle alltså verkligen önska att regeringen både skärpte språket och funderade över det här. Nu tar ju tyvärr den israeliska regeringen – och jag vill verkligen betona att det handlar om den israeliska regeringen – steg efter steg åt motsatt håll. I stället för att försöka göra mer, vilket är det regeringen vill, gör den israeliska regeringen snarare precis tvärtom. Då är frågan: Vad gör Sverige och EU för att det inte ska gå åt motsatt håll? När går man från ”bekymrad” till att faktiskt agera mer kraftfullt?

Det är mina frågor.

Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Det var ett par saker jag glömde.

Jag vill även kommentera det här med bojkott av israeliska varor och sanktioner mot Israel, vilket ministern inte vill införa. Även om jag tycker att man borde se över det i ett större perspektiv skulle jag ändå vilja fråga ministern om varor som kommer från illegala bosättningar och ockuperade områden, där vi verkligen borde kunna enas.

En annan fråga jag har och som inte nämns här, vad jag kunde se, är att Gaza är i ruiner. Där kan vi också prata ekocid – även om det inte finns så mycket grönt vet vi vad ju ruiner innebär med tanke på alla kemikalier som används vid byggen och hur de påverkar. Det är en av de värsta miljökatastrofer som finns när man bombar bostäder. Det skulle jag alltså gärna vilja få en kommentar till.

Jag vill också veta hur regeringen och EU agerar för att Gaza ska byggas upp igen. Det är ju inte direkt så att befolkningen i Gaza kommer att ha några resurser för att bygga upp sitt land – eller ja, land och land – igen. Hur kommer EU att agera? Personligen tycker jag att man ska ställa krav på att Israel står för återuppbyggnaden av de bostäder och den infrastruktur man har förstört, men jag skulle gärna vilja höra hur regeringen och EU ser på det.

Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag vill börja med att instämma i det som, i det här fallet samtliga, föregående talare har sagt.

Jag tycker alltid att det är lite intressant när de här punkterna kommer efter varandra. Först hanterar vi Ukraina med väldigt stor enighet, och sedan när vi kommer till frågan om Mellanöstern har vi betydligt mer olika ingångar och perspektiv.

En sak jag tycker är väldigt märklig är det här med handelsavtalen. Regeringen har synen att man i ett sådant här läge kan sätta press via ett handelsavtal. Hur kommer det sig att man inte pressar på för att införa nya handelsavtal med Ryssland, om man tror att det är en väg framåt? Det är ju otroligt naivt att i det här läget hålla fast vid den argumentationen. Vi i Miljöpartiet har flera gånger förut fört fram att man måste frysa avtalen.

Vi har även fler krav, som har framförts också av andra. Man behöver se till att driva på för en omedelbar och permanent vapenvila samt lyfta att det finns gisslan på båda sidor i stället för att ensidigt fokusera på den ena sidan. Den gisslan som har tagits måste släppas från båda parter, så att säga.

En sak som jag ändå upplever som positiv under den här punkten är att det talade ordet, som är det som gäller, har lite grann – vad ska man säga – förbättrats jämfört med det vi har att förhålla oss till i skrift. Jag uppskattar också det som har sagts om UNRWA; det stöd som regeringen visar i den frågan är väldigt bra, men det finns betydligt mycket mer att önska.

Jag vet inte om jag har någon direkt fråga kopplat till de kraven. Jag förbereder för en avvikande ståndpunkt, och så får vi se om det blir något gemensamt.

Jag har dock en fråga angående de FN-soldater som också har tagits upp här. Vad kommer regeringen att vidta för åtgärder gentemot Israel i det fallet? Kommer man att kalla upp den israeliska ambassadören för samtal, eller vad finns det för planerade åtgärder?

Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! När det gäller associeringsråd med Israel har Israel tackat ja till HRVP:s inbjudan till ett associeringsråd med EU. Dagordning och tidpunkt är under förhandling. Regeringen anser som sagt att associeringsrådet är ett tillfälle för dialog och för att framföra kritiska budskap och understryka Israels skyldigheter enligt folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Jag tycker att det är magstarkt att jämföra Israel och Ryssland. Israel är en demokrati som blev brutalt angripet och som svarar på det angreppet. Vi betonar vikten av att man gör det i enlighet med folkrätten och stöder domstolens uttalande i samband med det. Ryssland, däremot, är en ständig medlem i FN:s säkerhetsråd som provocerat har angripit en annan medlem i FN. Jag tycker inte att situationerna är över huvud taget jämförbara.

Sedan vill jag vara tydlig med att det finns många tillfällen att föra fram tydliga synsätt. När jag talade med Israels utrikesminister Katz för någon vecka sedan var vikten av respekt för folkrätten och nödvändigheten av ökat humanitärt tillträde självklara budskap från min sida.

När det gäller lagförslag i kneset ser Sverige med mycket stor oro på de lagförslag som läggs fram i Israel och som syftar till att begränsa UNRWA:s verksamhet och återkalla organisationens diplomatiska immunitet och privilegier. Lagförslagen godkändes i söndags av utrikes- och säkerhetskommittén i Israels lagstiftande församling kneset och går i och med detta till en andra och tredje omröstning innan lagen antas.

Regeringen är vidare djupt oroad över de konsekvenser som ett antagande av de här förslagen riskerar att få för leveransen av stöd till Palestinaflyktingar i Gaza och på Västbanken, inklusive i östra Jerusalem. UNRWA spelar en helt central roll i den humanitära responsen och är den organisation som i dag har störst kapacitet att hjälpa den redan extremt utsatta civilbefolkningen i Gaza.

Vi betonar på nytt Israels skyldighet att säkerställa att den humanitära hjälpen når fram till civilbefolkningen och står som sagt bakom de provisoriska åtgärder som domstolen kräver. Regeringen förväntar sig att UNRWA, liksom andra FN-organisationer, skyddas och respekteras i linje med internationella förpliktelser. Vi följer nu den fortsatta utvecklingen – inklusive, naturligtvis, den politiska utvecklingen i Israel – nära och i samråd med andra givare och våra FN-partner, liksom naturligtvis med andra EU-länder.

Jag kan tillägga att Sverige under FN:s högnivåvecka arrangerade ett mycket stort och välbesökt seminarium tillsammans med Jordaniens utrikesminister. Det syftade till att just öka stödet till UNRWA, och vi fick viktiga bidrag vid sittande möte. Det var också ett seminarium som generalsekreteraren deltog i.

När det gäller vapenvila stöder Sverige de diplomatiska ansträngningar som görs för att bidra till deeskalering och stabilitet i regionen, och det gäller både Libanon och Gaza. Vi stöder en vapenvila i Gaza som del av den färdplan som USA presenterat och säkerhetsrådet ställt sig bakom genom resolution 2735. Vi välkomnar, precis som jag sa, ansträngningar för att få till stånd en vapenvila i Libanon i enlighet med resolution 1701.

Sverige kräver med eftertryck och tillsammans med bland annat övriga EU att gisslan släpps omedelbart och utan villkor. Vi stöder också de diplomatiska ansträngningar som görs. Regeringen stöder fortsatta förhandlingar om en omedelbar vapenvila som leder till frigivande av gisslan samt införande av ökade volymer av humanitärt stöd. Det är parterna som måste komma överens om villkoren. I slutet av november skedde utväxlingar av gisslan och palestinska fångar mellan Israel och Hamas.

När det gäller återuppbyggnad står det inte på FAC-dagordningen just nu, men det kommer att bli centralt. Det som är omedelbart nödvändigt är en vapenvila och förhandlingar för en framtida tvåstatslösning, och i takt med att man når framgång i det arbetet kommer frågan om återuppbyggnad också att bli alltmer central.

Det är ju en enorm förstörelse; på det seminarium jag refererade till sa generalsekreteraren att 2 miljoner människor, tillsammans med massor av bråte, är inklämda på ett område i storleken av Shanghais internationella flygplats. Det är väldigt svårt att greppa detta, men det är katastrofalt. Det är naturligtvis katastrofalt även för miljön, och jag är övertygad om att det också är en fråga som vi får återkomma till.

När det gäller Unifil hände det nyligen. Vi tar med frågan, och det här är det första steget där detta diskuteras och där jag har presenterat vår position. Vi kommer dock att följa det här mycket nära.

Har jag svarat på alla frågor? Det är frågan. Annars får ni återkomma!

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Det återstår att se. Jag tänker att nämnden nog behöver börja röra sig mot den punkt där vi tillsammans hjälps åt att utröna vilka eventuella avvikande ståndpunkter som finns på det här området. Jag har noterat en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet så här långt, men jag misstänker att det kommer fler.

Anf. 32 ANNA LASSES (C):

Jag vill verkligen bara understryka att Centerpartiet på inga som helst vis jämför konflikten Ryssland–Ukraina med det som nu sker i Mellanöstern. Det är två väsensskilda problematiker på väldigt många sätt: historiskt, storleksmässigt – you name it, allt! Jag vill verkligen ha det tydliggjort.

Man ska väl egentligen inte bli personlig i dessa sammanhang, men jag blir ändå det. Jag förstår den desperation som finns i denna situation, men det är ändå sorgligt att världen inte har kunnat göra mer för att stoppa den eskalering som nu pågår. Det borde inte ha behövt bli på det här sättet. Detta är min högst personliga kommentar.

Vi står fast vid vår avvikande ståndpunkt när det gäller associeringsavtalet. Jag vill också tacka för förtydligandet vad gäller kneset och UNRWA.

Anf. 33 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för de olika svaren.

Jag vill återgå till frågan om att göra mer. Skälet till att jag tog upp frågan med utrikesministern är att vi nu ser att Israel agerar tvärtemot domstolens yttrande – i stället för att göra mer för att säkra skyddet av civila behandlar man ett lagförslag som fullständigt skulle slå sönder det humanitära stöd som finns i dag. Därför blir frågan: Vad betyder ”göra mer”?

I detta sammanhang blir vikten av att gå från ord till handling ännu tydligare. Det är därför vi står fast vid vår avvikande ståndpunkt om att associationsavtalet bör frysas.

Jag uppfattade absolut att utrikesministern muntligen konstaterade att bosättningarna strider mot humanitär rätt och ICJ:s rådgivande yttrande. I själva ståndpunkten säger regeringen dock bara, som jag var inne på, att utvidgningen av bosättningarna bör upphöra. Vi tycker att den svenska ståndpunkten i stället borde vara att driva på för att EU ska tydliggöra att Israel måste följa ICJ:s rådgivande yttrande och att Israel så snart som möjligt bör lämna de ockuperade områdena. Om utrikesministern inte tänker ha med detta i ståndpunkten vill vi anmäla en avvikande ståndpunkt i denna fråga.

Anf. 34 ORDFÖRANDEN:

Det talade ordet gäller, och det som utrikesministern har sagt här är den ståndpunkt hon tar med sig till mötet.

Anf. 35 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tänkte svara på frågan om avvikande ståndpunkt. Jag tydliggjorde ju att vi står fast vid tidigare avvikande ståndpunkt när det gäller associationsavtalet. Jag står också fast vid tidigare avvikande ståndpunkter när det gäller andra frågor, som omedelbart eldupphör, frigivning av all gisslan och lite annat som jag har framfört vid det här sammanträdet.

Jag håller med när det gäller de frågor som har ställts om bosättare, men jag uppfattar att utrikesministern har gett ett tillräckligt bra svar på detta för att jag inte ska anmäla avvikande ståndpunkt – i alla fall inte just nu.

Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även vi från Miljöpartiet står fast vid vår tidigare aviserade avvikande ståndpunkt, som är ganska gedigen. Jag ska inte upprepa denna, men den gäller en hel del punkter.

Jag vill också förtydliga att det självklart är skillnad mellan dessa konflikter – det går inte att jämföra Ryssland och Israel. Det jag egentligen är ute efter är de metoder man använder för att sätta press. Jag ser inte att det kommer att ha någon verkan att använda dialog via ett handelsavtal för att sätta press på Israel, som inte följer eller rättar sig efter de råd och den kritik som har framförts. När det gäller hur man kan sätta press har vi varit mycket mer resoluta till exempel i fallet med Rysslands aggression. Det var detta jag ville få sagt.

Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Jag vet hur knepigt det är när en annan – skriftlig – ståndpunkt har inkommit i förväg. Vi har dock försökt att följa utvecklingen. Därför upprepar jag det jag tidigare sa om bosättningar. Jag sa att bosättarvåldet och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, verkar destabiliserande och underminerar den palestinska myndigheten och i förlängningen förutsättningarna för en tvåstatslösning. Det är detta som gäller.

Jag vill vända mig lite mot det som sades om att gå från ord till handling. Vi gör ändå väldigt mycket. Vi använder vår röst på starkast möjliga sätt i EU, som är vår viktigaste utrikespolitiska plattform. Vi är också en av de absolut största givarna när det gäller humanitärt bistånd till Gaza. Vi har ökat biståndet till Gaza med 530 miljoner sedan den 7 oktober. Vi pratar inte bara, utan vi agerar också.

Det är, återigen, en annan sak att försöka påverka en annan demokrati, som man har handel med, än att försöka påverka en skurkstat som Ryssland genom handel.

Jag vill vara tydlig med att vi stöder vapenvila i Gaza som en del av den färdplan som EU har presenterat och som säkerhetsrådet har ställt sig bakom genom resolution 2735. Detta inkluderar som sagt en omedelbar och varaktig vapenvila.

Anf. 38 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr ordförande! Jag har absolut uppfattat vad utrikesministern har sagt, men vi menar ändå att det är en distinktionsskillnad. Man säger att man menar att det strider mot folkrätten. Jag håller om alla delar som utrikesministern tog upp, men jag har fortfarande inte hört utrikesministern uttrycka att Israel också ska följa yttrandet och snarast möjligt lämna de ockuperade områdena. Den formuleringen tycker vi är otroligt viktig, och den har fortfarande inte uttalats här i dag. Om den inte finns med vill vi socialdemokrater anmäla en avvikande ståndpunkt i denna fråga.

Anf. 39 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Jag har flera gånger refererat till ICJ:s yttrande. Sverige står helt och fullt bakom Internationella domstolens yttrande. Det är viktigare än någonsin att upprätthålla den regelbaserade världsordningen. Det rådgivande yttrandet är förvisso inte rättsligt bindande i sig, men det är i grunden en auktoritativ uttolkning av folkrättsliga regler som i sin tur är rättsligt bindande för alla stater. Det är alltså något som ska följas.

Anf. 40 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Vi håller fast vid vår avvikande ståndpunkt. Vi tycker fortfarande inte att det är tillräckligt tydligt.

Anf. 41 ORDFÖRÄNDEN:

Jag konstaterar att det verkar finnas en avvikande ståndpunkt när det gäller avtalet som möjligen är gemensam för S, V, C och MP. Utöver detta finns det enskilda avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet när det gäller lite olika delar av detta.

Jag konstaterar ändå att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en gemensam avvikande mening angående avtalet från V, C, S och MP samt enskilda avvikande meningar från V, S och MP.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor.

Anf. 42 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Jag tänkte bara nämna att det i anslutning till FAC hålls en informell lunch med Storbritanniens utrikesminister David Lammy.

Anf. 43 ORDFÖRÄNDEN:

Det låter onekligen trevligt! Jag önskar utrikesministern lycka till vid mötet och tackar så mycket för i dag.

§ 2 Transport-, telekommunikations- och energifrågor
Energi- och näringsminister Ebba Busch
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för transport, telekommunikation och energi den 30 maj 2024
Återrapport från informellt möte i rådet den 15–16 juli 2024
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för transport, telekommunikation och energi den 15 oktober 2024

Anf. 44 ORDFÖRANDE:

Vi hälsar statsrådet Ebba Busch hjärtligt välkommen till EU-nämnden och börjar med återrapporter.

Anf. 45 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Nämnden har tagit emot de skriftliga rapporterna från rådsmötet den 30 maj och det informella energiministermötet den 15–16 juli. Om det finns några frågor svarar jag såklart gärna på dem.

Anf. 46 ORDFÖRANDE:

Det finns inga frågor.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, som handlar om energisektorns bidrag till Europeiska unionens konkurrenskraft.

Anf. 47 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Ordförande! Vid rådsmötet kommer det att hållas en diskussion om energisektorns bidrag till EU:s konkurrenskraft. Vi är glada att vi har fått upp konkurrenskraftsfrågorna högt på dagordningen.

Detta är en uppföljning av rekommendationer i den så kallade Draghirapporten. Rapporten presenterades den 9 september och består av två delar. I den ena delen redogörs för utgångspunkter och huvudsakliga utmaningar som EU står inför vad gäller konkurrenskraft. I den andra delen finns analys och rekommendationer indelade efter sektorer, däribland energi och energiintensiva industrier.

Regeringen välkomnar rapportens teknikneutrala ansats, där både förnybart och kärnkraft lyfts fram för att möta EU:s ambitiösa klimatmål och stärka Europas konkurrenskraft. Regeringen håller med om vikten av en välfungerande elmarknad för unionen och välkomnar förslag som bidrar till goda och långsiktiga förutsättningar för att investera i fossilfri elproduktion.

Vid sidan av konkurrenskraftiga elpriser anser regeringen att leveranssäkerhet i elförsörjningen är centralt för den önskvärda elektrifieringen och för en konkurrenskraftig industri. Regeringen välkomnar förslaget om mer harmoniserade regler för kapacitetsmarknader och att dessa utvecklas till en naturlig del av EU:s elmarknad. Det kan utgöra ett effektivt verktyg för att minimera snedvridningen på elmarknaden.

Regeringen anser att både nationella och europeiska perspektiv är viktiga för ett effektivt utnyttjande av befintliga elnät och vid planering av nya. Det är främst viktigt att utnyttja befintlig infrastruktur mer effektivt och åtgärda flaskhalsar och obalanser inom medlemsländerna. Detta förutsätter rimligt utformade elnätsområden i alla medlemsländer.

Regeringen ställer sig negativ till flera av förslagen om ökad överstatlig styrning av energiområden. Dessa förslag behöver utvecklas, och diskussionerna om vilka åtgärder som bör vidtas på medlemsstatsnivå respektive EU-nivå behöver fortsätta framöver.

Vidare ställer sig regeringen klart negativ till förslag om finansieringsmodeller och investeringsstöd som föregår förhandlingarna av nästkommande MFF eller på annat sätt inbegriper gemensam finansiering från medlemsstater.

Anf. 48 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack, statsrådet Busch, för en fyllig redogörelse!

Vi socialdemokrater delar inte regeringens positiva inställning till förslaget om harmonisering av regler för kapacitetsmarknaderna utan är mer skeptiska. Bakgrunden är att det är mer effektivt att åtgärda flaskhalsar och obalanser inom medlemsländerna, vilket förutsätter rimliga elnätsområden i alla medlemsländer. Länderna måste kunna använda sig av kapacitetsavgifter friare. Vi är redo att anmäla en avvikande ståndpunkt i denna fråga.

Anf. 49 ORDFÖRANDE:

Tack så mycket för tydligheten!

Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även vi i Miljöpartiet är kritiska till att ha en tvingande lag som tvingar medlemsländer att införa kapacitetsmarknader. Men jag vill ändå ställa frågan vad statsrådet tror att detta kommer att mynna ut i. Som jag ser det är vi väldigt tidigt i processen. Pratar vi här om att man ser framför sig tvingande lagstiftning på EU-nivå? I så fall är vi starkt emot det och kommer att anmäla en avvikande ståndpunkt.

Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack för redogörelsen, ministern!

Jag instämmer i det som Rebecka Le Moine just framförde. Jag har också två andra förslag till förändringar.

Vänsterpartiet ser ju inte kärnkraften som framtidens energikälla. Därför är vi inte beredda att välkomna ”rapportens teknikneutrala ansats”. Jag kan tänka mig en kompromiss där vi stryker halva bisatsen, alltså ”där både förnybart och kärnkraft lyfts fram”. Då skulle ståndpunkten låta: ”Regeringen välkomnar rapportens teknikneutrala ansats för att möta EU:s ambitiösa klimatmål.” Det är en kompromiss som jag tycker att vi borde kunna enas om.

Detsamma gäller när det i andra stycket står ”fossilfri elproduktion”. Där är mitt förslag att det ska stå ”förnybar elproduktion”.

Anf. 52 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Ordförande! Jag börjar med frågan om effektivisering. Vi har ju kapacitetsmekanismer i dag. Det är helt uppenbart, i och med att vi som land inte har en fullgod effektförsörjning själva, att vi är beroende av import. Vi har ett enormt överskott vissa dagar, eftersom vi nu har en kraftproduktion i Sverige som är extremt väderberoende. Det gör att vi har

jättemycket el, varav dock en ganska stor andel går på export, men samtidigt sitter kvar med en väldigt stor effektbrist. Det är så fakta ser ut. Det innebär att vi har ett stort behov av att kunna importera tills vi har haft möjlighet att bygga ut vår egen baskraft i nivå med det som efterfrågas.

Det som föreslås här, och det är delvis svar både till S och till MP:s le Moine, är ingen tvingande lagstiftning. Det är heller inte regeringens hållning att vi skulle stötta en tvingande lagstiftning på EU-nivå. Det är inte det vi söker stöd för i nämnden i dag. Tvärtom vill jag här understryka behovet av att ha vidare diskussion. Vi är inte beredda att stötta detta rakt av.

Vad gäller Ilona Szatmári Waldaus inlägg – tack för det – är det svårt för oss att mötas. Regeringen menar tvärtom att teknikneutralitet är viktigt och att alla fossilfria kraftslag bör välkomnas. Vi har dessutom lagt stor vikt vid behovet av baskraft för att klara av att både nå ekonomisk tillväxt och nå högt uppsatta klimatmål.

Jag tror att jag därmed har berört alla frågor.

Anf. 53 ORDFÖRANDE:

Ska jag då tolka det som att det finns avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet? Ni får svara var och en för sig.

Anf. 54 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Eftersom ministern inte kunde möta mig i fråga om mitt kompromissförslag vill jag i stället anmäla en avvikande ståndpunkt om att hela första stycket ska tas bort, till skillnad från vad jag sa i anförandet.

Anf. 55 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar ministern för klargörandet att detta inte ska bli en tvingande lag. Som vi ser det skulle det vara helt i onödan, och det skulle också i slutändan kunna drabba svenska elkonsumenter. Det var skönt att få höra det beskedet väldigt tydligt.

Vi menar att Sverige har goda möjligheter att uppnå låga elpriser med hög leveranssäkerhet även i framtiden utan kapacitetsmarknad. Vi har själva föreslagit planeringsmål om grön baskraft till 2030 och ser ju inte på kärnkraft på samma sätt som regeringen. Därför skulle jag vilja ansluta mig till Vänsterpartiets avvikande ståndpunkt.

Anf. 56 ORDFÖRANDE:

Ni ansluter er alltså till Vänsterpartiet rakt av, utan någonting eget? Bra!

Anf. 57 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Tack för tydliga ståndpunkter! Jag har respekt för dem. Ibland kan vi mötas, ibland kan vi inte mötas.

Jag tycker ändå att det kan vara relevant för ledamöterna att veta att min statssekreterare har varit på plats i Tyskland och återigen framfört den svenska hållningen att det vore positivt om Tyskland kunde balansera sina elpriser med tanke på den påverkan de har på andra länder, däribland Sverige, med elprisområden. Detta är ju ett medlemsstatsbeslut utifrån det

EU-regelverk som finns, och vi skulle inte uppskatta om något annat land dikterade och detaljstyrde hur det såg ut i Sverige. Men den åsikten är mycket tydligt framförd.

2024/25:3
11 oktober

Anf. 58 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Ursäkta förvirringen från min sida! Vi är alltså negativa till skrivningen, vilket också framfördes från Vänsterpartiet, om teknikneutralitet kopplat till kärnkraft. Jag vet inte riktigt hur förslaget från Vänsterpartiet ser ut, men jag vill anmäla en avvikande ståndpunkt som innefattar kritik mot skrivningarna kring kärnkraft i det här fallet. Eftersom jag fick ett tydligt besked vad gäller tvingande lagstiftning släpper jag den biten men vänder mig mot skrivningen om kärnkraft.

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Vänsterpartiets förslag var att stryka första stycket i ståndpunkten, som handlade om teknikneutralitet och Draghirapporten.

Anf. 60 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Och byta ut ordet ”fossilfri” mot ”förnybar” i andra stycket.

Anf. 61 REBECKA LE MOINE (MP):

Då så! Då vet jag med säkerhet att jag kan ställa mig bakom det.

Anf. 62 ORDFÖRANDEN:

Om du vet det med säkerhet vet vi också det med säkerhet. Det är fantastiskt.

Då konstaterar jag att det på denna punkt verkar finnas stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en gemensam avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet och Miljöpartiet och en egen avvikande ståndpunkt anmäld från Socialdemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Skillnader i grossistpriser på el.

Anf. 63 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet väntas också en diskussion om avvikelser mellan grossistpriser på el. Diskussionen föranleds av höga elpriser i sydöstra Europa och tas upp på begäran av Grekland.

Grekland har framfört att grossistpriserna på el i landet har mer än fördubblats under sommaren och att liknande elprisökningar har noterats i Bulgarien, Rumänien, Ungern och Kroatien. Möjliga orsaker som framförts är bland annat varmt väder, elavbrott och låg nederbörd samt Rysslands invasion i Ukraina och attacker mot Ukrainas energinfrastruktur.

Regeringen noterar information och analys från andra medlemsstater och EU-kommissionen för en fortsatt diskussion om hur EU:s inre marknad för el fungerar. Regeringen anser allmänt att en väl fungerande inre elmarknad är en förutsättning för att klara energiomställningen med en ökad elektrifiering, efterfrågan på fossilfri el och konkurrenskraftiga priser. Snarare än nya åtgärder anser dock regeringen att det är viktigt att nu genomföra den lagstiftning som redan överenskommits, inklusive

revideringen av EU:s elmarknadsdesign förra året. Det är också detta vi ämnar framföra under den diskussionspunkten.

Anf. 64 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack för genomgången, ministern!

Här har jag en liknande fråga som andra partier hade på den förra punkten. Regeringen konstaterar ju att det är viktigt att genomföra de EU-regleringar som man har beslutat om snarare än att införa nya. Det jag skulle vilja veta är egentligen om regeringen anser att flödesbaserade kapacitetsberäkningar är någonting bra.

Anf. 65 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Man skulle kunna hävda att detta ligger något vid sidan av det vi i dag söker stöd för och önskar förankra inför rådsmötet nästa vecka, men vi har ändå försökt hålla en anda av att vara lite service-minded, i brist på bättre svenskt ord.

Vi inför nu i Sverige, samtidigt med övriga nordiska länder, det som beslutades 2015. Det framförhandlades delvis under alliansregeringsåren och gick i mål under den sittande rödgröna regeringen 2015. Det är en del av EU:s upplägg för att öka effektiviteten i befintligt elnät.

Det är otroligt svårt att med säkerhet säga vilken påverkan detta kommer att ha. Det är Affärsverket svenska kraftnät som är ansvarigt för implementeringen, under överinseende av Energimarknadsinspektionen. Det är också Svenska kraftnäts motsvarigheter i de andra nordiska länderna som nu ansvarar för implementeringen i alla nordiska länder samfällt.

Det vi har som underlag hittills är osäkert vad gäller att kunna ge tvärsäkra kommentarer om vad det kommer att innebära för priset. Mycket tyder på att vi kommer att ha lägre pris i södra Sverige efter införandet av flödesbaserade kapacitetsmekanismer. Jag känner mig inte trygg med att uttala mig om de exakta effekterna av det, men vi vet att det kommer att kunna leda till ett mer effektivt nyttjande av elnätet. Det tycker vi är bra.

Jag tycker att det är för tidigt att utvärdera om det kommer att bli bra eller dåligt med flödesbaserade kapacitetsmekanismer. Det är dock en del av det upplägg som vi har inom Europeiska unionen på energiområdet.

Anf. 66 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar ministern för svaret.

Från Vänsterpartiets sida har vi under väldigt lång tid drivit att Sverige ska ha svenska priser på el. Sverige får redan nu i alltför stor utsträckning betala elpriser utifrån ett Europa som inte har klarat av att ställa om till vare sig fossilfri eller förnybar energi utan fortfarande är beroende av rysk olja och gas, vilket höjer våra priser.

Därför skulle jag vilja anmäla en avvikande ståndpunkt där jag menar att Sveriges regeringen i alla lägen ska driva den svenska elmarknaden och de svenska elpriserna. Det är bra att vi exporterar, och det är bra att vi importerar när det behövs. Men vi behöver också se till att sänka elpriserna i Sverige.

Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Detta bygger på en verklighetsuppfattning som inte befinner sig på planeten Tellus, och det har vi svårt att möta.

Anf. 68 ORDFÖRANDEN:

Det är uppfattat.

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Vinterberedskap 2024/2025.

Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet kommer EU-kommissionen också att informera om försörjningstryggheten inom EU inför den kommande vintern, alltså 2024/25. Dessutom väntas Ukrainas energiminister informera om energisituationen i Ukraina inför vintern.

Regeringen välkomnar en uppdatering från kommissionen om försörjningstryggheten inom EU inför kommande vinter samt information från Ukraina om energisituationen i landet. Regeringen anser att det europeiska beroendet av rysk energi – inte minst fossil energi, som nämndes här tidigare – snarast möjligt behöver upphöra. Alla fossilfria energislag behövs för att klara utfasningen av fossila bränslen.

Regeringens stöd till Ukraina är fortsatt kraftfullt och långsiktigt. Regeringen kommer att stödja Ukraina så länge det krävs.

Låt mig bara addera till detta att vi har löpande kontakt med Ukraina. Jag själv har direktkontakt med min ukrainska motsvarighet, energiminister Herman Halusjtjenko. Det har vi haft ända sedan krigsutbrottet.

Som påpekades här tidigare, bland annat från Ilona Szatmári Waldau, påverkas Sverige av de andra ländernas situation, både vad gäller vinterförberedelse och det stora beroendet av fossila kraftslag som alltså finns i många andra EU-länder. Finns det möjlighet att lägga ut texten om detta i nästa vecka kommer vi att söka den möjligheten.

Anf. 70 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Här står också ”fossilfria energislag”, och jag tänker inte invända mot det. Oavsett hur vi ser på kärnkraftens långsiktiga hållbarhet tror jag att vi ändå känner att under den rådande situationen kan det som redan finns vara kvar under en övergångsperiod, men det behöver avvecklas när det är möjligt.

Jag begärde ordet med anledning av den tredje meningen. Där står: ”Regeringens stöd till Ukraina är kraftfullt och långsiktigt. Regeringen kommer stödja Ukraina så länge som det krävs.” Det är jättebra. Men det är ju trots allt riksdagen som har beslutat om ekonomiskt stöd och om att skicka eventuella vapen till Ukraina. Jag tycker att det vore starkare för ministern under förhandlingarna i Bryssel om det kunde konstateras att Sveriges stöd till Ukraina är kraftfullt och långsiktigt och att Sverige kommer att stödja Ukraina så länge som det krävs. Här vi ju överens i alla partier.

Anf. 71 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Jag instämmer helt i detta. Tack, Ilona Szatmári Waldau, för ett väldigt elegant påpekande! Jag delar också synen att detta är en styrka.

I det här fallet kommer vi som regering till nämnden för att söka stöd. Sedan blir ju detta den svenska ståndpunkten. Men jag tycker att vi ska ha med oss detta.

Jag kommer naturligtvis i nästa vecka att påpeka att detta är Sveriges hållning, men man skulle också kunna tänka sig att framhäva det breda stöd som finns. Det är något som också Ukraina har noterat och som jag själv har haft anledning att tala direkt med president Zelenskyj om. Vi vet att Ukraina har noterat att det är bred enighet från höger till vänster i Sverige även för det långsiktiga stödet till Ukraina. Detta ser jag som rimligt och lämpligt att gå till mötes.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Generellt sett kan man väl säga att begreppet ”regeringen” i ståndpunkterna i någon mån översätts till ”Sverige” vid rådsmötena. Men vi har här också hört det talade ordet om att framhäva den breda enighet som finns i konungariket Sverige på denna punkt.

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 6, Rapport om tillståndet i energiunionen och uppföljning av genomförandet av REPowerEU-planen.

Anf. 73 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Ordförande! Här noterar vi bara den information som har kommit.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen.

Då är vi på dagordningspunkten Övriga frågor.

Anf. 75 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Ordförande! Det finns inga övriga frågor som är värda att lägga tid på i dag, men jag svarar förstås alltid på frågor.

Anf. 76 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet för att hon kom hit i dag och för föredömlig effektivitet, och vi önskar henne lycka till vid rådet!

Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Trevlig helg när det väl blir dags!

Anf. 78 ORDFÖRANDEN:

Tack detsamma!

§ 3 Miljöfrågor
Statsrådet Romina Pourmokhtari
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för miljö den 17 juni 2024
Återrapport från informellt möte i rådet den 11–12 juli 2024
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för miljö den 14 oktober 2024

2024/25:3
11 oktober

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Då hälsar vi statsrådet Romina Pourmokhtari hjärtligt välkommen till EU-nämndens sammanträde. Vi börjar med återrapport från rådet.

Anf. 80 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Det finns ingenting särskilt att rapportera.

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen!

Då går vi in på dagordningspunkt 3, Slutsatser om förberedelserna inför den 23:e partskonferensen (COP 29) för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC), som ska äga rum i Baku, Azerbajdzjan den 11–22 november 2024.

Anf. 82 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag är här i dag för att informera inför miljørådet, som äger rum den 14 oktober i Luxemburg. Miljö- och jordbruksutskottet hade den 1 oktober överläggning om två av agendapunkterna på dagordningen: rådsslutsatser inför COP 29, klimat och COP 16, biologisk mångfald.

Som ni vet antas alla rådsslutsatser av EU med enhällighet och är juridiskt icke bindande.

På miljørådet den 14 oktober ska rådsslutsatser inför COP 29 beslutas. Rådsslutsatserna ska vägleda EU:s förhandlingsdelegation och kommunicera EU:s övergripande budskap, prioriteringar och målsättningar till omvärlden.

Sedan överläggningen i MJU har rådsslutsatserna behandlats i Coreper, och efter Coreper har det funnits oenighet om tre frågor: omnämmandet av kriget i Mellanöstern, omnämmandet av kärnkraftens roll i klimatomställningen och frågan hur kommissionens meddelande om EU:s 2040-mål nämns.

Sverige har inte uttryckt stöd för att kriget i Mellanöstern ska omnämnas explicit och har visat flexibilitet när det gäller hur kommissionens meddelande om EU:s 2040-mål omnämns. Avseende omnämmandet av kärnkraftens roll i klimatomställningen stöder Sverige den nuvarande lydelsen, som framhåller vikten av kärnkraft för att nå målet om nettonollutsläpp av växthusgaser.

Den centrala förhandlingsfrågan på COP 29 blir det nya gemensamma och kvantifierade klimatfinansieringsmålet, NCQG – new collective quantified goal. Detta mål ska utgå från det nuvarande målet om 100 miljarder amerikanska dollar per år för perioden 2020–2025. Det inkommande COP-ordförandeskapet lägger också stor vikt vid att kunna slutföra förhandlingarna om regelverket för handel med utsläppsrätter

inom ramen för Parisavtalets artikel 6. Konsensus kring regelverket kunde inte uppnås vid COP 28, då EU inte accepterade regler med låg miljöintegritet.

För Sveriges och EU:s del är det även centralt att COP 29 blir en plattform för att säkra framsteg i arbetet med de nya nationella klimatplaner som alla länder ska presentera inför COP 30. Framför allt behöver de åtgärder för utsläppsminskningar som vi kom överens om på COP 28, som utfasning av fossila bränslen och en tredubbling av förnybar energi till 2030, återspeglas i de nya klimatplanerna.

Regeringen kan på rådmötet ställa sig bakom ett antagande av de föreslagna rådsslutsatserna, då de till stor del reflekterar svenska prioriteringar. Regeringen har i förhandlingarna om rådsslutsatserna bland annat fått gehör för ett mer välkomnande språk gällande klimatomställningens möjligheter, som nya jobb och tillväxt, ett skarpare språk gällande utsläppsminskningar både i förhandlingarna och i det globala klimatarbetet samt vikten av koldioxidprissättning.

Regeringen kommer att fortsätta verka för att kärnkraft lyfts fram som en av de tekniker med låga utsläpp som behöver accelereras för att man ska uppnå utsläppsminskningar i linje med 1,5-gradersmålet för global uppvärmning.

Anf. 83 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för redogörelsen! Vad gäller COP 29 delar vi socialdemokrater åsikten att man behöver stärka och vidmakthålla arbetet med att fasa ut fossila bränslen och även den ökade ambitionen när det gäller förnybar energi, som statsrådet tar upp.

När det gäller regeringens förslag till ståndpunkt hade vi en gemensam avvikande ståndpunkt med Centerpartiet i MJU. Vi vill förstås lyfta den igen innan vi säger hur vi förhåller oss här och nu. Men det vi pekade på i vår avvikande ståndpunkt i utskottet tycker vi fortfarande är relevant.

I regeringens ståndpunkt beskriver man att det globala klimatarbetet ”bör präglas av en hög ambition och en ansats med utgångspunkt i brådska och möjligheter”. Vi tycker att språket inte håller den nivå som förhandlingsspråket brukar hålla på COP. Vi tycker också att det lämnar utrymme för otydlighet. Det är svårt att förstå varför man skriver ”bör” och vad som menas med ”med utgångspunkt i brådska och möjligheter”. Det låter säkert bra i tal, men vi tycker inte att det lämpar sig i en ståndpunkt. Vi har i vår avvikande ståndpunkt i stället sagt att det ”ska respektera Parisavtalet och vara baserat på vetenskap och möjligheter”.

Vad gäller klimatfinansieringsmålet säger vi att vi vill att det ska fastslås till 95 procent till 2040. Vi har förstått att det finns en enighet i den samlade oppositionen, och vi tycker att det är bra om Sverige kunde vara tydligt med att det är detta man ser till 2040. Även detta var en del av vår avvikande ståndpunkt.

Den del där regeringen tar upp kärnkraften tycker vi inte hör hemma på COP-förhandlingarna på detta sätt. Normalt sett har ju energimixen varit något man diskuterar nationellt. Det har tidigare regeringar tyckt, även borgerliga regeringar såvitt jag har förstått. Det har i stället brukat heta att vi gemensamt står upp för tekniker med låga utsläpp och möjligen för teknikneutralitet. I de här sammanhangen har man ofta talat om att man vill se förnybart eller liknande.

I den avvikande ståndpunkt som vi har tillsammans med Centerpartiet för vi i stället fram att vi anser att fossilfri energi, energieffektiviseringar och innovationer bör lyftas som några av de tekniker med låga utsläpp som behöver accelereras för att uppnå utsläppsminskningar i linje med målet om 1,5 graders global uppvärmning. Vi vill alltså ha denna skrivning i stället för skrivningen ”regeringen anser att kärnkraft bör lyftas som en av de tekniker med låga utsläpp” och så vidare. Vi vill ändra där, helt enkelt.

Anf. 84 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Vänsterpartiet har också anmält en avvikande ståndpunkt i MJU, där vi vill byta ut ”kärnkraft” mot ”förnybar elproduktion”. Nu nämnde statsrådet kärnkraften mycket mer i det talade ordet. För vår del menar vi att regeringen inte ska lyfta kärnkraft i de här förhandlingarna.

Vi har också från Vänsterpartiets sida sagt att vi vill att EU:s mål ska vara att minska nettoutsläppen av växthusgaser till 2040 med minst 100 procent. Det får alltså gärna bli minus.

Hur bedömer statsrådet att dessa rådsslutsatser kommer att bidra till en global minskning av växthusgaser? Vi vet ju att uppvärmningen går betydligt snabbare än man tidigare har räknat med. Det är många naturkatastrofer, mycket torka och mycket översvämningar. Vi behöver bli mycket kraftfullare när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser. Därför är alltså frågan: Hur når vi detta, och gör vi det med regeringens förslag och EU:s rådsslutsatser?

Anf. 85 ANNA LASSES (C):

Socialdemokraterna har redan nämnt vår gemensamma avvikande ståndpunkt, men även jag vill naturligtvis lyfta fram den.

Jag har en fråga kopplad till COP 29 som rör att mötet kommer att hållas i Azerbajdzjan. Min fråga till ministern och regeringen är hur man kommer att förhålla sig till den situation som råder när det till exempel handlar om politiska fångar och mänskliga rättigheter i värdlandet.

Anf. 86 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar miljöministern för dragningen.

Miljöpartiet har tidigare anmält en avvikande mening i miljö- och jordbruksutskottet. Vi tycker att rådsslutsatserna på många sätt är bra, men vi hade önskat att de också kunde understryka hur problematisk klimatkrisen är även för den ekonomiska utvecklingen och stabiliteten. Rådsslutsatserna hade starkare kunnat betona behovet av stopp för allt fossilt – olja, kol och gas – och man hade också kunnat förstärka dem avseende påverkan på de globala finansiella systemen.

Vi välkomnar att rådsslutsatserna uppmärksammar krigets förödelse och fruktansvärda konsekvenser för människor som drabbas och för det klimatarbete som COP 29 berör. Vi hade önskat att man framhållit att kriget också leder till kraftiga utsläpp av växthusgaser och miljöförstörelse, i flera fall så kallade ekocid.

Vi anser att rådsslutsatserna genomgående bör framhålla vikten av nettonollutsläpp så snart som möjligt i stället för till 2050. Vi ser allvarligt på att regeringen vill införa kärnkraft för att uppnå utsläppsminskningar i linje med 1,5 graders global uppvärmning, vilket man betonar trots att vetenskapen tydligt påvisar behovet av kraftfulla utsläppsminskningar i

närtid. Kärnkraft genererar inte utsläppsminskningar utan tillskott av el tidigast 15 år fram i tiden till mycket högre kostnad än förnybar elproduktion.

Miljöpartiet vill att den svenska ståndpunkten lyfter fram förnybar elproduktion, då det är en teknikneutral beskrivning av den elproduktion som snabbast kan komma på plats och därmed bäst bidra till utsläppsminskningar i närtid. Vidare bör energieffektiviseringar alltid framhållas när ökad elproduktion nämns.

Anf. 87 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag tackar för de många synpunkter och tankar som har framförts.

Gällande regeringens syn på frågan som ställdes av Vänsterpartiets ledamot, nämligen hur vi ser till att globalt lyckas öka utsläppsminskningstakten, är det som vi i Sverige ofta tenderar att glömma bort alldeles fundamentalt. Det är att vi själva har ett snudd på rent elsystem och en väldigt ren, men inte helt ren, uppvärmningssektor. Det gäller alltså energisystemet i dess helhet.

En lyckad omställning till ren el och ren energi i fler länder är det främsta sättet för oss att se till att minska utsläppen rent tekniskt. Det är där vi kan göra störst skillnad. Detta kräver att man i grunden höjer ambitionen i det globala klimatarbetet och är noggrann med behovet av att varje nation framställer ordentliga nationella klimatplaner, vilket regeringen också trycker på i förhandlingarna. Men i grund och botten handlar det även om hur man ska gå till väga med förändringen. Det är just därför regeringen inte vill begränsa den utveckling som behöver ske av allra främst elomställningen genom att utesluta tekniker som man av olika skäl inte anser passa.

Vi vill ha en verkligt teknikneutral inställning till det här och ser att kärnkraften spelar en nyckelroll när det gäller att nå de globala nettonollutsläppen av växthusgaser till 2050. Genom att tredubbla kärnkraften globalt kan vi hålla 1,5-gradersmålet.

Om man inte känner vidare sympati för regeringens resonemang kring detta kan man läsa hur utvecklingen har sett ut kring IPCC:s vetenskapliga rapporter. Rapport för rapport har man ändrat språkbruket som rör kärnkraften, och det blir tydligare och tydligare att kärnkraft är ett väldigt bra verktyg för att lyckas med det här. Vi ser det alltså som väldigt viktigt att uppmuntra andra länder att utveckla kärnkraft. Det är ett sätt för oss att arbeta för globalt hållbara energisystem med låga utsläpp. Sverige kan därmed också verka för höga krav på säkerhet och strålskydd. Det har vi stor erfarenhet av som land. Regeringen anser att det är den teknikneutrala vägen framåt.

Jag vill också resonera kring den väl ställda frågan från Centerpartiet och tacka för att man lyfte just den aspekten av klimattoppmötet som vi kommer att åka till. Vi ser det som oerhört relevantt att säkerställa att demokratiskt valda representanter och civilsamhällesföreträdare har rätt att närvara och delta. Det är en viktig fråga hur vi på olika sätt kan lyfta fram vikten av mänskliga rättigheter på plats i Baku.

Regeringen beklagar det azerbajdzjanska utrikesministeriets besked att utvalda ledamöter av Europarådets parlamentariska församling nekas inresa i landet. Folkvalda politiker ska kunna utöva sin demokratiska roll

utan att det innebär risk för påföljd från värdlandet. Sverige har tillsammans med våra partner framfört detta till Azerbajdzjan i Europarådets ministerkommitté och i bilaterala kontakter med azerbajdzjanska företrädare.

Värdskapet för COP 29 var en del av en överenskommelse mellan Armenien och Azerbajdzjan. Den innefattade även fångutväxling och förtroendebyggande åtgärder. Regeringen välkomnar den överenskommelsen eftersom den är ett viktigt steg i den pågående fredsprocessen.

Återigen: Respekt för mänskliga rättigheter utgör grundval för alla Sveriges internationella kontakter, även i det här fallet. Svenska företrädare har vid flera olika tillfällen för sina azerbajdzjanska motparter påpekat vikten av ett öppet och fritt civilsamhällesdeltagande i COP 29. Regeringskansliet står i löpande kontakt med civilsamhällets aktörer och kommer att fortsätta samverka med dem både inför och under konferensen. Jag har också personligen sett till att ta kontakt med vissa som vi önskar att särskilt uppmärksamma på plats.

Vi arbetar aktivt från regeringens sida med att främja mänskliga rättigheter och stärka civilsamhället i Azerbajdzjan. Vi följer utvecklingen i landet noga och hoppas även kunna ta det här mötet som ett tillfälle att få den frågan på agendan och helt enkelt bidra till ett ändrat perspektiv.

Anf. 88 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag är lite bekymrad över hur statsrådet lyfter fram kärnkraft som något som kommer att rädda hela världen. Det står här att det är en teknik som behöver accelereras. Men frågan är hur många av länderna som behöver ställa om sin elproduktion som har möjlighet att införa kärnkraft. Det är en väldigt dyr teknik som dessutom kräver tillgång till uran. Med anledning av detta vill jag ställa en följdfråga som inte handlar om klimat utan om miljö.

Det är förbjudet att bryta uran i Sverige på grund av de miljökonsekvenser uranbrytning får, men vi låter andra länder bryta åt oss. Det innebär miljökatastrofer och stora problem för människor och lokalsamhällen. Jag frågar nu hur miljöministern ser på de miljökonsekvenser som blir av uranbrytningen.

Jag har också en fråga som gäller klimatbiståndet. Regeringen konstaterar att EU redan är en stor givare av klimatbistånd. Det verkar som om man inte är särskilt pigg på att öka klimatbiståndet. Jag skulle vilja fråga om det, för som jag ser det behöver vi öka klimatbiståndet. Jag skulle alltså vilja få den frågan lite utvecklad.

Anf. 89 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack, än en gång, till klimatministern!

Jag konstaterar att vi inte får gehör för delar av vår avvikande ståndpunkt. Därför vill jag återigen hävda den. Vi står fast vid den.

Vi socialdemokrater tycker, precis som andra partier i oppositionen tagit upp, att det är bättre att tala om fossilfri energi, energieffektiviseringar och innovationer. Det är också det vi lyfter fram i vår avvikande ståndpunkt när det gäller synen på energimixen. Vi tror att det spelar betydande roll globalt.

Jag vill också lyfta fram det sista argumentet från Vänsterpartiet om hur kärnkraft inte kan vara ett alternativ för stater som absolut inte har sådana resurser.

Det har även förts fram att kärnkraften inte ligger så nära i tiden att den kan lösa de utmaningar vi har i Parisavtalet. Det är alltså flera delar som gör det mycket rimligare att prata om fossilfri energi. Det språkbruk som åtminstone tidigare använts på dessa klimatkonferenser har handlat mer om det.

Det är möjligt att vissa ivriga regeringar vill lyfta fram kärnkraften – ”Titta en fågel!” – i stället för att prata om de rimliga lösningar som finns globalt. Det är alltså möjligt att den svenska regeringen har ett slags allierade som arbetar för att förändra språket, men det kommer knappast att lösa Parisavtalet. Det tror jag att de allra flesta egentligen förstår, även om de gärna vill vinna poäng i en mer populistisk debatt.

Vi socialdemokrater håller fast vid vår avvikande ståndpunkt, men vi har faktiskt också ett tillägg efter det att vi även efter MJU upplevde att klimatfinansieringsmålet inte är tillräckligt när det gäller hur det beskrivs i regeringens ståndpunkt. Det står att det nya klimatfinansieringsmålet ska vara ambitiöst och realistiskt, men vi tycker att det är bättre att poängtera att utställda löften ska efterlevas. Det har varit stora problem historiskt. Vi tror att det även kommer att kunna vara det framöver. Det är bra att regeringen trycker på att målet ska vara ambitiöst, men det är viktigt att också ta upp att det ska efterlevas. Från Socialdemokraternas sida vill vi alltså lägga till i meningen om att det nya klimatfinansieringsmålet ska vara ambitiöst att utställda löften ska efterlevas.

Anf. 90 ORDFÖRANDE:

Jag vill också ställa en fråga till statsrådet. Givet de rekommendationer och slutsatser som växt fram inom ramen för IPCC:s arbete under de senaste åren – hur tror statsrådet att det skulle tas emot om Sverige inte backade upp slutsatserna som finns där kring just kärnkraft i en sådan här kontext? Vad tror statsrådet att det skulle få för påverkan på Sveriges förutsättningar att bidra till konstruktiva slutsatser inom ramen för det här toppmötet?

Anf. 91 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Tack till både ordförande och ledamöter för frågorna!

Angående finansiering och bistånd, frågor som togs upp av både ledamoten Guteland och Vänsterpartiet, kan siffrorna tala sitt klara språk. År 2022 hade man en viss nivå av klimatbistånd. När den här regeringen tillträdde annonserade vi tydligt att vi kommer att öka och effektivisera klimatbiståndet, och sedan har vi också gjort det. Klimatbiståndet har ökat med 800 miljoner kronor jämfört med nivån under tidigare regering. Vi avser endast att fortsätta verka för ett effektiviserat och ökat klimatbistånd. Om man gör påståenden om att klimatbiståndet skulle försämrats jämfört med tidigare tycker man helt enkelt att det är dåligt med ökat klimatbistånd.

Socialdemokraterna har synpunkter kring att utställda löften ska efterlevas. Jag vill bara påpeka att det är en väldigt stark signal man ger med sådana begrepp och ordval. Det de insinuerar är att man inte har efterlevt kraven som ställts upp. Det här är en väldigt stor, splittrande fråga

på plats under dessa FN-möten. Inom globala syd och globala nord finns starka krafter som vill spela på splittring mellan olika delar och grupper som förhandlar det här avtalet. Det finns också vissa som är särskilt intresserade av att påpeka att exempelvis EU inte skulle efterleva de löften som ställs fram. EU arbetar samlat väldigt hårt för att bygga förtroende kring detta, och OECD har konstaterat att vi har överträffat målet som sattes.

Upplysningsvis var målet som var satt sedan innan att nå upp till 100 miljarder amerikanska dollar i stöd. Det har man konstaterat att vi till och med har överträffat. Just nu ligger vi på 115 miljarder amerikanska dollar i stöd. Det har som sagt konstaterats av OECD men också av många andra som arbetar för att sätta den här bilden. Jag vill påpeka att jag tar tillägget från Socialdemokraterna som en klar signal i en ganska känslig fråga. Jag hoppas att de själva inser vad det är man gör när man lägger till sådana formuleringar.

Jag går över till kärnkraften. Vi har definitivt goda vänner, allierade, som också arbetar för ett språkbruk som handlar om att öppna upp våra formuleringar om ren energi för kärnkraft. Vi arbetar väldigt aktivt. Jag skulle inte säga att Sverige endast har allierade i detta, utan Sverige är också en av de ledande staterna i fråga om att lyfta upp kärnkraften som en teknik för att nå upp till de klimatmål som vi sätter.

Självklart finns det vissa länder som har bättre förutsättningar för kärnkraft än andra. Sverige är ett sådant land, inte minst eftersom vi började tidigt och har god erfarenhet men också eftersom vi har kapital att satsa på just säkerhet och skyddsaspekter när det gäller kärnkraftsteknik. Men vi vet att det finns väldigt många länder utan kärnkraft som vänder sig till kol, olja och gas. Om man menar allvar med att ha rena elsystem kan man inte exkludera enskilda tekniker baserat på sådana resonemang.

Vad gäller svensk utvinning av uran kan jag endast påpeka att det inte är så att gruvorna stänger ned och att vi inte har uran i Sverige längre. Tror man det har man inte insett hur gruvorna fungerar. Det som händer är att gruvnäringen bryter, så som man gör i sina gruvor. Man finner uran, men man måste enligt den tidigare regeringens ändringar av lagstiftningen hantera uranet som ett avfall och lägga stora summor på att göra sig av med den här mineralen, som vi har otroligt stort behov av, för att i stället köpa in det från andra platser. Detta är något som den här regeringen avser att ändra på, och det är jag väldigt stolt över.

Arbetet med att öppna upp och få en verkligt teknikneutral aspekt i dessa klimatförhandlingar är något som Sverige kommer att driva på för. Regeringen ser verkligen fram emot arbetet. Det pågår med ett fint momentum just nu, och vi samarbetar med många allierade i den frågan. Apropå ordförandens fråga är detta en väldigt viktig aspekt i fråga om att ha trovärdighet kring de högt ambitiösa mål som vi sätter.

Vi kan titta på de olika modeller som läggs fram, exempelvis från IPCC, för hur man skulle kunna nå ett mål som 1,5-gradersmålet. Det finns inte modeller där man når det målet utan kärnkraften. Det handlar helt enkelt om att sätta både vetenskap och förnuft före ideologi.

Anf. 92 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag tänkte bara kommentera något som statsrådet sa. Jag hörde inte någon säga att klimatbiståndet är för högt. Jag hade snarare en fråga som

gäller att regeringen tycker att det är viktigt att EU strävar efter att fler ska bidra till finansieringen. Det som står här kan ju uppfattas som att regeringen driver att EU inte ska öka sitt klimatbistånd.

Jag instämmer i Socialdemokraternas tillägg när det gäller klimatfinansieringsmålet, och jag vidhåller min avvikande ståndpunkt när det gäller kärnkraften och ambitionsnivån i rådsslutsatserna.

Sedan konstaterar jag att jag kanske inte fick något riktigt svar på hur miljöministern ser på den påverkan på miljön som brytning av uran medför. Jag fick snarare en genomgång av hur ministern ser på uranbrytning i Sverige, men vi vet att det är stor påverkan på miljön när man bryter uran oavsett om det sker i Sverige eller i andra länder.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Vi börjar med att försöka hamra ut frågan om klimatfinansiering. Jag hörde att Vänsterpartiet hakade på det tillägg som kom från Socialdemokraterna. Hur är det med Centern, som hade en gemensam avvikande ståndpunkt med S? Inkluderar det också klimatfinansieringen från Centerns sida?

Anf. 94 ANNA LASSES (C):

Nej, det gör det inte.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Då blir det alltså en gemensam avvikande ståndpunkt från S och C i den ursprungliga delen. När det gäller tillägget blir det möjligen en gemensam avvikande ståndpunkt från S och V. Tolkar jag det korrekt då? Bra, då har vi koll på läget.

Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag ska inte förlänga denna diskussion ytterligare utan endast säga något om miljöaspekten i detta. Det är helt enkelt inte ett särskilt klokt användande av våra resurser – att ha uran i sin mark, att lyfta upp det ur marken, att ha en pågående gruvbrytning men tvingas hantera det som avfall eftersom det finns lagstiftning från tidigare regering, som beslutat att man måste hantera uranet som avfall. Det menar jag är resursslöseri och skadligt för såväl miljön som klimatet.

Angående finansieringen delar vi inte bilden – att det skulle indikera att man vill minska finansieringen när man säger att vi ska bredda finansieringen och få in fler som kan bidra till finansieringen, både privata aktörer och andra stater. Vi delar inte den bilden. Vi avser att hålla fast vid vår position och på så vis bidra till att öka klimatfinansieringen.

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med en gemensam avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna och Centerpartiet och en gemensam avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det finns också en egen avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och en egen avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet.

Vi ska gå vidare till nästa punkt på rådsdagordningen. Det är punkt 4, Slutsatser om konventionen om biologisk mångfald och så vidare.

2024/25:3
11 oktober

Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Ja, vi har ytterligare ett partsmöte, och det rör CBD-konventionens partsmöte. Det är inte riktigt lika krångligt beskrivet, såsom U-N-F-triple-C, utan det rör endast CBD-konventionen och dess protokoll, som beslutas.

Dessa rådsslutsatser ska då antas på miljørådet den 14 oktober, och rådsslutsatserna ska vägleda EU:s förhandlingsdelegation och kommunicera EU:s övergripande budskap, prioriteringar och målsättningar till omvärlden vid mötet i Colombia i slutet av oktober.

Detta är det första partsmötet efter COP 15 i Montreal, i december 2022, då Kunming-Montreal-ramverket beslutades. Och det rör biologisk mångfald med globala mål.

Det nya globala ramverket innehåller mål som väntas bidra till att vända den negativa trenden för biologisk mångfald. Det innehåller även uppsatta mål för genomförandeåtgärder, såsom finansiering och deltagande av olika intressenter, såsom urfolk och lokalsamhällen, kvinnor och ungdomar.

Det nya ramverket innehåller totalt 4 tillståndsmål som ska uppnås till 2050 och 23 åtgärds mål. Ett av de viktigaste målen handlar om att skydda 30 procent av jordens yta till havs och på land fram till 2030.

Fokuset på detta partsmöte är dels genomförandefrågor, dels att förhandla klart vissa utestående frågor från CBD COP 15 som är centrala för genomförandet.

För svensk och EU:s del är det centralt att framsteg kan nås vid partsmötet i alla de beslut som är centrala för ett fortsatt genomförande. Då handlar det till exempel om att slutföra förhandlingarna om en ny uppföljningsmekanism, om att anta ett beslut om kapacitetsuppbyggande åtgärder med fokus på vetenskapligt stöd, om vikten av samarbete mellan olika berörda konventioner, om beslut om utformningen av fördelningsmekanismen avseende nyttan vid användning av digitala gensekvenser, det som kallas för DSI, från genetiska resurser och om en ny resursmobiliseringsstrategi som lyfter vikten av att mobilisera resurser från alla källor för att vidta åtgärder för att hejda förlusten av biologisk mångfald.

Regeringens position är att på rådsmötet ställa sig bakom ett antagande av de föreslagna rådsslutsatserna då de reflekterar svenska prioriteringar.

Sedan överläggningen i MJU har rådsslutsatserna behandlats i Coreper. Efter Coreper har det funnits en utestående fråga rörande hur EU ska förhålla sig till diskussionen om terminologin i fråga om begreppet urfolk och lokalsamhällen. Där har några EU-länder – inte Sverige – haft olika synpunkter. Detta är nu löst på så sätt att man har anpassat språkbruket till FN:s editorial guideline. Det finns nu alltså inga utestående punkter i rådsslutsatserna vare sig från Sverige eller från andra länder, utan det som går till rådsmötet kommer att kunna beslutas.

Något som är särskilt goda nyheter, herr ordförande, är att Sverige har fått gehör för alla synpunkter som vi har framfört. Regeringen har i förhandlingarna om rådsslutsatserna bland annat fått gehör för att EU tydligare ska trycka på vikten av uppföljning, uppföljningsindikatorer.

Regeringen har också verkat för att lyfta synergier mellan klimat, biodiversitet och föroreningar. Regeringen har vidare fått stöd för beslutet om ett nytt arbetsprogram för att ta till vara traditionell kunskap vid bevarandet av biologisk mångfald och beslut om marina frågor för att stärka skyddet av marinbiologisk mångfald i ekologiskt och biologiskt viktiga havsområden.

Vidare har vi verkat för att lyfta vikten av beslut om en handlingsplan för biologisk mångfald och hälsa, och det har vi fått gehör för. Regeringen har också fått gehör för att skrivningarna om subventioner som är skadliga för biologisk mångfald ska vara i linje med mål 18 i Kunming-Montreal-ramverket och att vi måste börja med de mest skadliga subventionerna.

Anf. 99 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, miljöministern, för dragningen! Jag tycker att det som framförs om det som man har fått gehör för låter väldigt lovvärt. Jag kan bara önska lycka till i de förhandlingarna. Det är väldigt viktiga frågor, och jag är glad att det tas initiativ.

Däremot är det sedan tidigare känt att vi från Miljöpartiet är mycket kritiska till den nationella politik som man bedriver. Jag menar att den i många fall går på tvärs med de väldigt lovvärda åtaganden som man ställer sig bakom och driver på i globala sammanhang.

Jag ska börja med en fråga. Den gäller uppföljningsmekanismerna – där vet jag att miljöministern har varit väldigt engagerad och också förhandlat på tidigare COP-möte. Min fråga är: Anser ministern att de indikatorer som finns framförhandlade i nuläget är tillräckligt tydliga för att man ska kunna följa upp och utvärdera?

Anf. 100 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tänker bara lyfta fram den avvikande ståndpunkt som vi hade i MJU och lägga fram den som min avvikande ståndpunkt här. Jag ska inte läsa upp den, med tanke på att sammanträdet har hållit på ganska länge.

Anf. 101 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar särskilt för det.

Anf. 102 ANNA LASSES (C):

Jag vill lyfta fram vår avvikande ståndpunkt.

Anf. 103 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Tack, ledamoten Le Moine, för frågan! Jag vet att det finns ett stort engagemang hos Miljöpartiet och ledamoten personligen i dessa frågor. Det uppskattas, för det kan ofta bidra till en starkare position också från vår sida när vi delar bild.

Jag tror att vi också skulle kunna dela resonemang just kring detta med uppföljningsmekanismer. Det finns ett behov av förbättring här – för att säga det minsta. Det var skälet till att jag och den tyska miljöministern tog oss an de frågorna under föregående CBD COP.

Vi behöver se till att länderna arbetar i samma riktning och visar en viss nivå av transparens för att detta ska fungera, och

uppföljningsmekanismerna är en väldigt viktig del i detta. Vi kommer att fortsätta att verka för att vi ska få effektiva och verkningsfulla uppföljningsmekanismer som innebär att länder tydligt behöver ha den nivå av transparens som krävs för att vi ska kunna efterleva de mål som vi lyckades komma överens om under COP 15. Detta är något som jag avser att arbeta med på plats i Colombia och verka för samlat med kollegorna i EU.

Anf. 104 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar för det tydliga svaret från miljöministern. Jag tänker på både ris och ros. Jag börjar med det som jag faktiskt genuint uppskattar och som jag vill önska lycka till med.

Men jag vill också upprepa lite av den kritik som vi har haft angående rådsslutsatserna, där vi hade önskat att mer hade kunnat komma ut från den svenska ståndpunkten. Det handlar bland annat om de nationella planerna för att implementera just de globala målen, NBSAP. Att de ska kunna levereras i tid anser vi är avgörande för att man ska kunna implementera dessa väldigt bra mål. Det är enbart ett tjugotal länder som har inkommit med NBSAP inom utsatt tid. Tyvärr är Sverige inte ett av dem. Jag vet att det i budgeten har aviserats att man ska ta fram detta till 2025. Men tiden går, och då har ju en fjärdedel av tiden redan gått tills vi ska nå de här målen.

Vi hade sett det som önskvärt att man där drev på för tydligare krav för leverans.

Som i den tidigare frågan om COP är det viktigt med mobiliseringen. Jag vet att miljöministern har ett personligt engagemang även på detta område. Jag tror att vi i många delar ser ungefär lika på frågan. Det är dock viktigt att betona mobiliseringen och att den måste gå snabbare.

Jag vet att miljöministern i miljö- och jordbruksutskottet framförde att Sverige är en av de parter som driver på för både privata och allmänna medel för detta. Eventuellt kan man se en öppenhet för en dedikerad fond för genomförandet av GBF. Sverige kanske kunde ta med sig denna öppenhet till förhandlingsbordet.

Jag hade önskat att rådsslutsatserna var tydligare i ställningstagandet och att de underströk att resursmobiliseringen går för långsamt och behöver accelerera.

Jag tycker också att de miljöskadliga subventionerna är en jätte viktig fråga. De ska identifieras och fasas ut. Vi talar om otroligt stora summor här. Jag hoppas att vi kommer att få se mer av detta arbete också på nationell nivå.

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Fanns det en avvikande ståndpunkt i någon del?

Anf. 106 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Ja, jag har en avvikande ståndpunkt som jag tagit upp i miljö- och jordbruksutskottet tidigare. Nu har jag bara återgett vissa delar av detta.

Anf. 107 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Låt mig kort säga att också vi ser behovet av att diskutera resursmobiliseringen på plats och då främst att få in finansiering och mobilisera resurser från flera källor: internationell finansiering, nationell finansiering och privata medel.

En annan fråga som jag vill ta tillfället i akt att lyfta upp är vikten av att förbättra användningen av medlen och se till att pengarna gör reell nytta och kommer ut till de insatser som behöver genomföras. Vi kommer därför även att ta upp behovet av förbättring av användningen av befintliga resurser så att de kan leverera gentemot de mål vi sätter.

Jag vill även nämna exempelvis Globala miljöfonden som gör ett fantastiskt arbete. Sverige är där den största givaren per capita. Jag tycker att det är hedervärt. Det innebär att vi kan spela en viktig roll i fondens utformning och arbete. Vi har en plats i dess styrelse och arbetar aktivt för att man ska efterleva dessa resonemang även där. Det pågår ett väldigt aktivt arbete.

Globala miljöfonden ska på COP 16 dessutom fatta beslut om ett fyraårigt resultatorienterat ramverk för det fortsatta arbetet med konventionen. Det finns alltså sådant som pågår som går i rätt riktning, men vi kommer självklart också att diskutera finansieringen på ett bredare plan på plats.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med avvikande ståndpunkter från vardera Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Förberedelser inför det femte mötet i den mellanstatliga förhandlingskommittén för utarbetande av ett internationellt rättsligt bindande instrument om plastföreningar (INC-2) (Busan, Republiken Korea, 25 november–1 december 2024).

Anf. 109 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Ordförandeskapet har aviserat en agendapunkt för att utbyta åsikter kring den pågående förhandlingsprocessen om ett globalt bindande avtal om plastföreningar. Underlag för diskussionen har nyligen kommit med frågor om hur EU ska förhålla sig till kompromisser och röda linjer.

Det är uppenbart att det fortfarande finns stora skillnader i uppfattningen av vad ett globalt avtal ska innehålla och att grupper av länder står långt ifrån varandra. Kompromisser kommer att bli nödvändiga, och regeringen prioriterar att avtalet ska innehålla bestämmelser kring plastens hela livscykel. Det innebär bestämmelser om primär plastråvara, design, kemikalieinnehåll och problematiska produkter, såsom engångsplaster och mikroplaster. Även avfallshantering, återvinning och återanvändning är centralt.

De åtgärder som redan görs i EU och på svensk nivå för att minska användningen och öka återvinningen ligger i linje med det som också föreslås i avtalet. Därmed blir det en fördel för Sverige om vi får ett globalt avtal som lever upp till samma standard.

Det är också prioriterat att näringslivet involveras och att principerna om att förorenaren betalar inkluderas i avtalet. Där ser vi att producentansvaret är ett viktigt verktyg för att åstadkomma detta.

2024/25:3
11 oktober

Anf. 110 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för redogörelsen. Vi i Socialdemokraterna delar i mycket statsrådets mening. Det är bra att initiativet tas, och det är lovvärt att man på EU-nivå försöker få till detta och arbeta med det globalt.

Jag vill ta upp en fråga som vi har förstått att även statsrådet tycker är viktig, nämligen kemikalier, som även kommer att tas upp under nästa dagordningspunkt.

När det gäller plaster och plastavfall har forskare på senare år konstaterat att det finns väldigt många kemikalier i avfallet. Det handlar dels om att oerhört många kemikalier finns med i produktionen. Det talas om 16 000 olika kemikalier. Dels har forskare på senare år sett att många av dessa är farliga och att det finns rester av dem i avfallet. Det finns också svårigheter i detta när man vill återvinna.

Dessutom fastnar ofta kemikalier på plast som till exempel finns i havet. På det viset lever hormonstörande ämnen längre i havet och kan påverka ekosystemet och i förlängningen vår hälsa. Eftersom vi vet att ministern har lyft fram dessa frågor som viktiga och prioriterade för regeringen tycker jag att det vore bra om man kunde få med ordet "kemikalier" i ståndpunkterna.

I till exempel punkterna i förslaget står det att det ska finnas bestämmelser som leder till säkrare plastprodukter som kan återvinnas säkert. Det borde inte vara omöjligt att få med "kemikalier" i språkbruket på något sätt. Det skulle kunna vara en viktig prioritering från Sveriges sida.

Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Tack för en välställd fråga! Kemikalier blir definitivt en väldigt närvarande del när vi diskuterar plastföroreningar. En relevant fråga är också hur man kommer åt detta på rätt sätt. Vi vet ju att vissa kemikalier behövs. Vissa väldigt aggressiva kemikalier kan fylla en funktion, till exempel vid cancerbehandling. Men vi vet också att det finns kemikalier som inte är på rätt plats och som används i produkter där vi vet att det finns alternativ och i vilka de inte bör användas.

Vi vill och behöver särskilt komma åt cancerframkallande och hormonstörande kemikalier. Det är en oerhört viktig fråga. Det går knappt att sätta det i rätt kontext. Det här förtjänar oerhört mycket mer uppmärksamhet än vad det får. Vi ser självfallet diskussioner om det globala plastavtalet som ett tillfälle att lyfta upp det här på agendan.

Det sätt som EU använder här är att driva frågan om hela livsrytten. Särskilt i designstadiet blir kemikaliefrågan närvarande, och det är där som vi behöver komma åt kemikalierna för att minska effekten av att de sedan kommer ut i vårt samhälle.

Vårt perspektiv är helt enkelt att lyfta kemikalieaspekten i diskussionen om life cycle-perspektivet. Vi menar att vi på så vis kommer att få störst framgång med att få gehör för det i den globala kontexten.

I den formulering som finns nu menar vi att ”hela plastens livscykel” innebär att vi kan komma åt plastföroreningar som kommer i avfallshanteringen men också göra det på allvar genom att inkludera designstadiet. Just därför är det här en oerhört viktig del av det EU kommer att driva och det Sverige kommer att trycka på för i förhandlingarna.

Jag kan också nämna att jag tidigare i veckan var på ett möte här i Stockholm mellan alla som förhandlar avtalet och som ingår i HAC-gruppen, det vill säga High Ambition Coalition. Sverige arbetar väldigt aktivt för att förena de ambitiösa länderna och på olika sätt se till att verka för att de länder som ännu inte känner sig bekväma med livscykelperspektivet får större insikt om att det också kan tjäna deras syften.

Anf. 112 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Genomförandet av EU:s kemikaliestrategi.

Anf. 113 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Då går vi vidare till en fråga som hänger ihop lite med den föregående dagordningspunkten.

På miljörådet kommer det att vara en diskussionspunkt om genomförandet av EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet. Diskussionen väntas framför allt att handla om vilka utestående åtgärder föreslagna i strategin som behöver genomföras och att även identifiera nya utmaningar som finns i detta arbete.

Regeringen välkomnar de många åtaganden i kemikaliestrategin som har genomförts men är samtidigt angelägen om att genomföra det som återstår. Det rör inte minst revideringen av kemikalieförordningen Reach.

En revidering av Reachförordningen bör göras i linje med kemikaliestrategin och leda till förenkling, effektivisering och stärkt konkurrenskraft samtidigt som skyddet för hälsa och miljö stärks. Vi är oerhört angelägna om att det arbetet sker så snart som möjligt, och vi fortsätter att verka för det från Sveriges sida.

Anf. 114 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Kommissionen höll den 1 oktober en workshop om substitution av farliga kemikalier. Där presenterades förslag om hur och när Reach ska uppdateras. Men det framfördes också att Reach skulle kunna fokusera mer på frivillig substitution, vilket vi finner väldigt oroväckande. Det vore helt fel väg att gå.

Jag vill höra hur statsrådet ser på den frågan.

Anf. 115 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för informationen. Även här vill jag säga att vi socialdemokrater tycker att det är lovvärt att regeringen ligger på i dessa frågor. Det är väldigt viktigt.

Vi kan även ansluta till den fråga Miljöpartiet ställde nu. Vi håller med om att man bör vara vaksam. För vår del handlar det om att Reach behöver

bli mer ambitiöst för att kunna hantera cocktaileffekter av kemikalier. Det måste kunna ta sig an dagens bekymmer med att kemikalier lanseras som får verka väldigt länge. När man sedan försöker komma åt dem introduceras ett nytt ämne som har samma uppbyggnad. Arbetet med att hantera kemikalier i grupp behöver bli bättre och mer effektivt.

Vi tycker också att det är bekymmersamt att kemikalier i dag regleras så olika och att även Reach har det inbyggt i sig. Vissa ämnen kan användas väldigt nära människor trots att de borde klassas som mycket farligare. Det kan till exempel handla om att det nära brukaren, den som använder produkten, i delar kan finnas farliga kemikalier, men Reach kommer inte åt det i dagsläget eftersom man inte reglerar på det sättet i dag. Det kan vara väldigt olika beroende på vilken typ av produkt det handlar om men också vilken del av produkten det farliga ämnet finns i. Vi tror att regeringen har bra koll på detta, men det är viktigt att ligga på kommissionen.

Vi vill också föra fram att vi tror att det finns mycket lobbyism i dessa frågor som inte alltid syftar till att stärka Europas industrier utan som mer handlar om att hålla kvar tekniker, vilket gör att de blir lite konservativa i sin teknikutveckling. Det här är inte bra för industrin och inte heller för jobb och innovation, men det är säkerligen bekvämt.

Kommissionen lyssnar mycket på det, och arbetet har därför blivit väldigt fördröjt. Vi har inte riktigt någon anledning att tro att det kommer att bli lättare under den här mandatperioden. Vi vill därför helt enkelt säga: "Courage!" och "Kör!" Försök driva på i dessa frågor! Vi tror inte att det blir ett lätt arbete.

Anf. 116 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag tackar ledamöterna för väl ställda frågor.

Precis som nämnts är det en väldigt frustrerande situation att man i delar av kemikaliestrategin som man ändå kan se som grundläggande, till exempel generiska begränsningar för de allra mest skadliga ämnena och utfasning av PFAS i användning som inte är samhällsnödvändig, inte har kommit fram. Det är inte alls bra. Det är inte tillräckligt.

Vi kommer att behöva skärpa tonen. Det har tagit alldeles för lång tid att lägga fram detta. Sverige har gjort många försök att pressa inte minst under det svenska ordförandeskapet. Då tog vi tillfället i akt att i flertalet sammanhang kritisera kommissionen för att den inte lagt fram en revidering av Reach än.

Jag skulle ändå gå så långt som att säga att jag ser indikationer på formuleringar som ledamoten Le Moine lyfte fram med frivillig substitution. Det är inte acceptabelt för Sverige. Vi kommer inte att vara bekväma med sådana uppluckringar av vad arbetet ska innebära helt enkelt.

Det vi ser som nyckelåtgärder som jag ändå vill nämna, herr ordförande, är förbud för de skadligaste ämnena såsom jag nämnde som till exempel cancerframkallande och hormonstörande ämnen – det är det allra mest grundläggande – i konsumentprodukter och i produkter för yrkesmässig användning. Det enda vi ser ett behov av undantag för är sådant som är samhällsnödvändigt.

Vi ser ett behov av att hantera riskerna med kombinationseffekter av kemikalier. Det han man hantera genom att införa bedömningsfaktorer.

Det efterfrågar vi. Vi ser också ett behov av stärkta krav på information om ämnens egenskaper och användningar. Det är också en sådan sak som handlar om transparens gentemot konsumenter och brukare, som ledamoten använde som ord.

Här finns det mycket att göra. Vi kommer att pressa på från Sveriges sida med högsta möjliga tryck för få till begränsningar som stärker friheten och rätten till skydd av ens egen hälsa och skydd av miljön i detta arbete.

Anf. 117 ORDFÖRANDEN:

Jag har inte noterat några avvikande meningar i ärendet. Jag konstaterar kyligt att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi kommer till dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Anf. 118 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

För kännedom: Vi kommer att ha en rapport om det 69:e mötet i den internationella valfångstkommittén. Sverige har inga avvikande ståndpunkter där från det som kommer att framföras. EU är fortfarande emot jakt av valar på det sättet. Det är vad vi har att framföra där.

Anf. 119 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen. Vi tackar statsrådet, och den här gången på riktigt, med medarbetare för medverkan här i dag och önskar lycka till på rådet.

Anf. 120 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Tack så mycket, och trevlig helg.

Anf. 121 ORDFÖRANDEN:

Tack detsamma.

§ 4 Allmänna frågor
Statsrådet Jessica Rosencrantz
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 24 september 2024
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
allmänna frågor den 15 oktober 2024

2024/25:3
11 oktober

Anf. 122 ORDFÖRANDEN:

Vi ser statsrådet Rosencrantz bekanta ansikte. Vi börjar med återrapport.

Anf. 123 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Allmänna rådets senaste möte hölls den 24 september i Bryssel där jag företrädde Sverige. Nämnden har tagit del av den skriftliga återrapporteringen från mötet.

Eftersom vi hade en diskussion vid förra samrådet om ordförandeskapet och var eniga i sak vill jag särskilt uppmärksamma nämnden på att jag framförde Sveriges synpunkter att det var anmärkningsvärt att det ryska aggressionskriget saknades i ordförandeskapets prioriteringar och att stödet till Ukraina behövde fortsätta politiskt, militärt och ekonomiskt så länge det är nödvändigt samt att ordförandeskapet skulle agera ordförandeskapsmässigt och värna EU-enigheten.

Anf. 124 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag tror att det är för sent att gratulera, men jag gör det ändå. Grattis! Det är rätt kvinna på rätt plats. Jag önskar lycka till.

Det lät bra det statsrådet sa inledningsvis om markeringen om att agera värdigt. Det är egentligen en fundering jag hade inför mötet. Jag tar den redan här. Det kom lägligt med återrapporten. Hur är frågan angående EU:s ordförandeskap just nu? Lever den, eller är den lagd till handlingarna?

Anf. 125 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Tack för gratulationen! Först vill jag understryka att Sverige har gjort en kraftfull markering tillsammans med många andra medlemsstater att inte delta i de informella mötena som nu äger rum i Budapest. Sedan reflekterar vi alltid löpande om vad det finns för ytterligare åtgärder att vidta. Just själva frågan om ordförandeskapet är egentligen inte på bordet just nu.

Anf. 126 MARKUS SELIN (S):

Jag hörde vad EU-ministern sa. Jag kan bara påminna om att vi socialdemokrater har drivit på för att på något sätt se över att kunna skilja ordförandelandet vid tillfället från ordförandeskapet. Det var väl en markering vi fick in inledningsvis.

Anf. 127 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Anf. 128 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Den 17–18 oktober träffas stats- och regeringscheferna i Europeiska rådet. Det sker ingen textförhandling av slutsatserna vid allmänna rådet, men medlemsstaterna ges möjlighet att diskutera frågor som de anser är särskilt viktiga.

Nämnden har tagit del av utkastet till slutsatser, och ett andra utkast cirkulerades i går. Slutsatserna tar upp Rysslands aggression mot Ukraina, Mellanöstern, konkurrenskraft, migration och övriga frågor. Under övriga frågor nämns klimatmötet COP 29, mötet COP 16 om biologisk mångfald, Moldavien, Georgien, Venezuela och Sudan samt bekämpning av all form av diskriminering. I det andra utkastet har två nya rubriker tillkommit, en om vikten av regelbaserad världsordning samt en om Rysslands hybridhot.

Statsministern återkommer nästa vecka för att samråda om svenska ståndpunkter inför Europeiska rådet. Jag kommer i dag att fokusera på delar av slutsatserna som vi avser att lyfta fram vid allmänna rådet. Det handlar om Ukraina, konkurrenskraft, migration, Moldavien och Georgien.

Regeringen verkar för ett fortsatt starkt och långsiktigt stöd från EU till Ukraina politiskt, militärt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt. Europeiska rådet behöver bekräfta ett starkt stöd för Ukrainas reformarbete och EU-närmande.

Det är bra att det finns en överenskommelse om det nya EU-lånet till Ukraina för att genomföra G7:s överenskommelse. Men det är angeläget att EU även beslutar om tidsperioden för immobilisering av de ryska centralbankstillgångarna. Jag kommer att lyfta fram att det är mycket problematiskt att Ungern blockerar detta. Ordförandeskapet avser inte att ta upp förlängning av sanktioner för beslut i rådet förrän efter det amerikanska presidentvalet i november.

EU måste därutöver fortsätta att sätta press på Ryssland och Belarus inte minst genom att fokusera på att förhindra kringgående av existerande sanktioner samt vidta ytterligare åtgärder mot skuggflottan.

Regeringen verkar även för att EU ska kunna verkställa utbetalningarna av det militära stödet till Ukraina genom den europeiska fredsfaciliteten.

Vad gäller den mycket allvarliga situationen i Mellanöstern har utrikesministern vad jag förstår nyss redogjort för regeringens ståndpunkt här i nämnden.

När det kommer till konkurrenskraft välkomnar regeringen att diskussionen om EU:s konkurrenskraft återkommer och ska fortsätta att återkomma på Europeiska rådets dagordning. Det har varit och är en av regeringens främsta EU-prioriteringar. Vi förutser inga detaljerade slutsatser på detta område nu i oktober.

Migrationsfrågorna är ständigt aktuella. Parallellt med att migrations- och asylpakten genomförs behöver EU också vidta ytterligare åtgärder i samarbete med tredjeland för att öka återvändandet.

Under övriga frågor vill jag särskilt ta upp Georgien och Moldavien. Det är av stor vikt att EU tydligt understryker att den georgiska regeringens agerande får konkreta konsekvenser för landets EU-närmande. Regeringen

bekräftar sitt stöd till Moldavien i dess EU-närmandeprocess. Det är nu mycket viktigt att de kommande valen i Moldavien och Georgien genomförs korrekt och utan extern påverkan.

Vad gäller COP 29 om klimatförändringar och COP 16 om biologisk mångfald förbereds dessa i sedvanlig ordning genom rådsslutsatser i bland annat miljörådet. Europeiska rådet förväntas notera de slutsatserna.

Anf. 129 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack, EU-ministern, för genomgången! Här vänder jag mig lite till protokollet och kansliet. Vi socialdemokrater har en rad avvikande ståndpunkter sedan tidigare. Vi har suttit här några timmar. Det gäller allt från synen på Mellanöstern till energifrågan, som ligger under Draghirapporten, som har nämnts åtskilliga gånger i dag. Det gäller även ambitionsnivån gällande klimatomställningen, COP 29 och så vidare. Jag tror att allt sedan kommer fint paketerat i samma protokoll. Så fick jag det sagt.

Jag har en fråga. Hur ser EU-ministern på den gemensamma upplåningen, som det även argumenteras för i Draghirapporten?

Anf. 130 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag har några förslag på tillägg i regeringens förslag till ståndpunkt. När vi talar om vapenvila i Mellanöstern är det en omedelbar och permanent vapenvila som behövs.

Sedan har jag vad som snarare är en fråga. Statsrådet nämnde att parallellt med genomförande av migrations- och asylpakten krävs det fokus på externa åtgärder inom EU:s migrationspolitik som kan bidra till att effektivisera återvändandet.

Med det vill jag be statsrådet att ge några exempel på detta. Då menar jag inte det som har förts fram i tidigare diskussioner om att man ska införa visum, strypa bistånd och inskränka handel, utan något som verkligen på allvar minskar incitamentet för människor att söka sig en framtid i Europa.

De åtgärder man har nu är att man hotar med att ta bort bistånd eller minska bistånd, att införa visum och att minska handel. Det kommer att innebära att fattigare länder blir ännu fattigare, vilket i sin tur innebär att fler människor kommer att söka sig till Europa av ekonomiska skäl snarare än av flyktingskäl. Jag skulle vilja höra lite mer om det. Jag ska också säga att Vänsterpartiet inte har stått bakom migrations- och asylpakten. Därför är vi tveksamma till många av genomförandeidéerna.

Anf. 131 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag känner med er som har suttit här sedan klockan 8 eller 9 i dag. Tack för frågorna!

När det gäller Draghirapporten håller vi som bäst på att analysera dess alla olika delar på 400 sidor. Den är fylld av en mängd olika förslag. Mycket är bra. Det gäller inte minst problemformuleringen i stora drag. Europa behöver öka sin produktivitet och innovationskapacitet.

Jag ska inte fördjupa mig i hela rapporten. Men när det gäller den gemensamma upplåningen är det väl känt att Sverige har en kritisk hållning till gemensam upplåning. Den delen är vi kritiska till i Draghirapporten. Jag tror att vi kommer att få all anledning både i vårt land

och i andra länder att noga diskutera både de enskilda förslagen och såklart finansieringen som föreslås i Draghirapporten.

När det gäller frågan från Vänsterpartiet noterar jag synpunkterna om Mellanöstern. Jag valde medvetet att nu inte återupprepa hela er diskussion som jag tror att ni har haft med utrikesministern. Jag går inte in på det. Jag uppfattade att det inte var någon direkt fråga.

När det gäller migrationsfrågan är det först och främst väldigt viktigt att säga att vi har en överenskommelse om pakten, men den är inte implementerad än. Det är någonstans steg ett. Det är väldigt viktigt för oss och alla de medlemsstater som nu står bakom pakten att se till att den verkligen kommer på plats och att åtgärder genomförs i enlighet med det.

Därefter och parallellt finns det en anledning att fundera på: Vad behöver göras ytterligare? Vi behöver angripa det som man på engelska kallar för root causes. Det handlar helt enkelt om både att bekämpa fattigdom i ursprungsländerna och att sedan se till att hjälpa och stödja transitländer på olika sätt i det arbete som behöver bedrivas. Jag tror att vi får återkomma till fler exakta förslag. Däremot är det välkommet att det kommer att diskuteras på Europeiska rådet.

Anf. 132 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag vill tacka för svaret. Jag vill understryka att det var en väldigt liten del av det som vi hade en diskussion om med utrikesministern.

Det jag vill göra nu är att jag vill anmäla en avvikande ståndpunkt när det gäller att det ska vara en permanent vapenvila och också när det gäller genomförandet av migrations- och asylpakten utifrån att Vänsterpartiet inte stöder pakten.

Anf. 133 ORDFÖRANDEN:

Vi kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förklaring om främjande av judiskt liv och bekämpning av antisemitism.

Anf. 134 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Under den här dagordningspunkten ska rådet godkänna ett utkast till deklARATION om att främja judiskt liv och bekämpa antisemitism. Rådet ska även hålla ett erfarenhetsutbyte där direktören för EU:s byrå för grundläggande rättigheter också kommer att delta.

Utkastet till deklARATION har förhandlats i rådet och belyser varje del av EU:s arbete på området. I fråga om judiskt liv lyfts bland annat vikten av judisk kultur, hågkomstarbete och utbildningsfrågor. I relation till att bekämpa antisemitism belyses medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla säkerheten för alla personer och behovet av ytterligare åtgärder för att möta antisemitiskt motiverade hatbrott och hatpropaganda.

Medlemsstaterna, kommissionen och relevanta EU-byråer uppmanas vidta åtgärder för att främja judiskt liv och bekämpa antisemitism, exempelvis genom att anta nationella strategier på området, förbättra statistik över antisemitiskt motiverade incidenter och bevara judiskt kulturarv.

Regeringen anser att det är angeläget att rådet sätter fokus på vikten av att främja judiskt liv och att bekämpa antisemitism, såväl på EU-nivå som

i medlemsstaterna. Regeringen anser att samarbetet på området och insatser i dessa syften bör värnas och stärkas.

Arbetet med att bekämpa antisemitism och långsiktigt främja judiskt liv i EU liksom att bekämpa andra former av rasism måste fortsätta med samlad kraft. Samtidigt är det medlemsstaterna som ytterst bär ansvaret för att säkerställa att ingen utsätts för antisemitism och diskriminering eller följderna därav.

Sverige har varit en aktiv förhandlingspart och har verkat för att stärka formuleringar vad gäller arbetet mot antisemitism i ljuset av den kraftigt försämrade situationen i Europa men samtidigt att tillföra starkare, framåtsyftande och konkretiserade skrivningar om judiskt liv.

Regeringen är nöjd att deklarationen nu innehåller sådana konkreta åtgärder och avser mot den bakgrunden att ställa sig bakom ett godkännande av densamma.

Anf. 135 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag tackar EU-ministern än en gång för redogörelsen.

Det här är otroligt viktigt. Frågan om alla former av rasism och antisemitism är viktig. Jag vill ändå säga tack och ge en eloge för att just ”liksom att bekämpa andra former av rasism” tas upp muntligt i rummet liksom i det skriftliga utskicket. Jag tror att det var justitieminister Gunnar Strömmer som tog upp detta. Det kan vi säga är bra. Rasismen finns överallt.

Sedan kanske det behöver sägas i rummet – det här är ingen fråga – att alla de förmodade attentaten mot Israels ambassad, att hetsa upp och piska upp stämningar i samhället via falska utskickade mass-sms, kopplingar till gängkriminalitet som riktas som någon typ av gråzonsvapen mot judiskt liv och Israels intressen, ligger förmodligen Iran bakom som en våt otäck filt.

Anf. 136 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag tackar för konstaterandet. Jag tycker att det är viktigt att frågorna finns på bordet, och incidenterna som Markus Selin beskriver är naturligtvis ytterst allvarliga. Där det finns misstankar om inblandning från andra utländska stater är det naturligtvis särskilt allvarligt. Det är något som vi ser allvarligt på. Men jag går inte in ytterligare på detta i dag.

Anf. 137 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går in på dagordningspunkt 5, Förbindelserna mellan EU och Schweiz.

Anf. 138 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! EU har hittills ingått över 100 sektorsavtal med Schweiz. I mars i år inleddes förhandlingar mellan EU och Schweiz i syfte att integrera och uppdatera dessa avtal under en gemensam ram. Kommissionen kommer att rapportera om läget i förhandlingarna om ett brett paket av åtgärder där den övergripande målsättningen är att

säkerställa rättvis konkurrens mellan företag i EU och Schweiz som verkar på den inre marknaden.

Paketet ska även garantera EU-medborgares rättigheter i Schweiz. Kommissionen avser att slutföra förhandlingarna före årsskiftet. Regeringen stöder EU:s linje att verka för att uppradera, modernisera och framtidssäkra EU:s partnerskap med Schweiz och fördjupa samarbetet inom områden av gemensamt intresse.

Regeringen betonar samtidigt vikten av att upprätthålla respekten för den inre marknads regelverk som är avgörande för EU:s framtida ekonomiska tillväxt.

Anf. 139 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Den europeiska planeringsterminen 2024: integrerade landsspecifika rekommendationer.

Anf. 140 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Det här är en beslutspunkt där allmänna rådet ska godkänna årets landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Rekommendationerna kommer sedan att behandlas på Europeiska rådets möte den 17–18 oktober för att sedan slutligen antas av Ekofin den 5 november.

Samråd med EU-nämnden om rekommendationerna har tidigare skett inför både Epsco- och Ekofinråden. Regeringen ser rekommendationerna som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och uppfyllelse av de mål som satts upp inom EU. Det är samtidigt viktigt att betona att det ytterst är parlamenten i medlemsländerna som beslutar om utformningen av den nationella ekonomiska politiken. Det är också upp till varje medlemsland att välja hur man förhåller sig till rekommendationerna. Regeringen delar kommissionens underliggande analys och har inte verkat för några ändringsförslag i kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer för Sverige.

Vid rådsmötet avser regeringen därför att stödja ett godkännande av årets landsspecifika rekommendationer så att de kan överlämnas till Europeiska rådet.

Anf. 141 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Anf. 142 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Avslutningsvis vill jag nämna tre övriga frågor på dagordningen.

Tyskland kommer att ta upp utvecklingen i Georgien. Kommissionen kommer att informera om EU:s relationer med Storbritannien. Kommissionen kommer även att informera om uppföljningen av genomförandet av valet till Europaparlamentet. Detta avslutar det ordinarie rådsmötet.

Avslutningsvis – ytterligare en gång avslutningsvis – vill jag informera om en fråga som inte står på dagordningen till allmänna rådet men som avhandlas i anslutning till rådsmötet. Tidigt samma morgon planeras en mellanstatlig konferens att genomföras mellan EU och Albanien för att öppna det första kapitelklustret i Albaniens anslutningsförhandlingar, och jag kommer att representera Sverige vid den konferensen.

Regeringen välkomnar att det nu råder enighet bland EU:s medlemsstater om att gå vidare med nästa steg i Albaniens anslutningsprocess i enlighet med EU-kommissionens rekommendation.

Anf. 143 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och för dagens mycket effektiva insats vid EU-nämndens sammanträde.

Anf. 144 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag önskar er en trevlig lunch!

Anf. 145 ORDFÖRANDEN:

På återseende och trevlig helg!

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	1
Anf. 5 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	3
Anf. 6 ANNA LASSES (C).....	3
Anf. 7 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	4
Anf. 8 ANNA LASSES (C).....	4
Anf. 9 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	4
Anf. 10 ORDFÖRANDE.....	5
Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	5
Anf. 12 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	7
Anf. 13 ANNA LASSES (C).....	7
Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP).....	8
Anf. 15 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	8
Anf. 16 MARKUS SELIN (S).....	10
Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	10
Anf. 18 ORDFÖRANDE.....	11
Anf. 19 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	11
Anf. 20 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	12
Anf. 21 ORDFÖRANDE.....	14
Anf. 22 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	14
Anf. 23 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	16
Anf. 24 ORDFÖRANDE.....	17
Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	17
Anf. 26 ORDFÖRANDE.....	17
Anf. 27 ANNA LASSES (C).....	17
Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	18
Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP).....	19
Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 31 ORDFÖRANDE.....	21
Anf. 32 ANNA LASSES (C).....	21
Anf. 33 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	21
Anf. 34 ORDFÖRANDE.....	22
Anf. 35 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	22
Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP).....	22

Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	22
Anf. 38 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	23
Anf. 39 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	23
Anf. 40 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	23
Anf. 41 ORDFÖRANDEN.....	23
Anf. 42 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	23
Anf. 43 ORDFÖRANDEN.....	23
§ 2 Transport-, telekommunikations- och energifrågor.....	24
Anf. 44 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 45 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24
Anf. 46 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 47 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24
Anf. 48 MARKUS SELIN (S).....	25
Anf. 49 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP).....	25
Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	25
Anf. 52 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	25
Anf. 53 ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 54 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	26
Anf. 55 REBECKA LE MOINE (MP).....	26
Anf. 56 ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 57 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	26
Anf. 58 REBECKA LE MOINE (MP).....	27
Anf. 59 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 60 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	27
Anf. 61 REBECKA LE MOINE (MP).....	27
Anf. 62 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 63 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	27
Anf. 64 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	28
Anf. 65 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	28
Anf. 66 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	28
Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	29
Anf. 68 ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	29
Anf. 70 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	29
Anf. 71 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30
Anf. 72 ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 73 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30

Anf. 74 ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 75 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30
Anf. 76 ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30
Anf. 78 ORDFÖRANDEN.....	30
§ 3 Miljöfrågor	31
Anf. 79 ORDFÖRANDEN.....	31
Anf. 80 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	31
Anf. 81 ORDFÖRANDEN.....	31
Anf. 82 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	31
Anf. 83 JYTTE GUTELAND (S)	32
Anf. 84 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	33
Anf. 85 ANNA LASSES (C).....	33
Anf. 86 REBECKA LE MOINE (MP).....	33
Anf. 87 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	34
Anf. 88 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	35
Anf. 89 JYTTE GUTELAND (S)	35
Anf. 90 ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 91 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	36
Anf. 92 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	37
Anf. 93 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 94 ANNA LASSES (C).....	38
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	38
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	39
Anf. 99 REBECKA LE MOINE (MP).....	40
Anf. 100 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	40
Anf. 101 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 102 ANNA LASSES (C).....	40
Anf. 103 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	40
Anf. 104 REBECKA LE MOINE (MP).....	41
Anf. 105 ORDFÖRANDEN.....	41
Anf. 106 REBECKA LE MOINE (MP).....	41
Anf. 107 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	42
Anf. 108 ORDFÖRANDEN.....	42
Anf. 109 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	42
Anf. 110 JYTTE GUTELAND (S)	43
Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	43
Anf. 112 ORDFÖRANDEN.....	44
Anf. 113 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	44
Anf. 114 REBECKA LE MOINE (MP).....	44
Anf. 115 JYTTE GUTELAND (S)	44
Anf. 116 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	45
Anf. 117 ORDFÖRANDEN.....	46
Anf. 118 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	46
Anf. 119 ORDFÖRANDEN.....	46
Anf. 120 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	46
Anf. 121 ORDFÖRANDEN.....	46

§ 4 Allmänna frågor.....	47
Anf. 122 ORDFÖRANDEN.....	47
Anf. 123 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	47
Anf. 124 MARKUS SELIN (S).....	47
Anf. 125 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	47
Anf. 126 MARKUS SELIN (S).....	47
Anf. 127 ORDFÖRANDEN.....	47
Anf. 128 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	48
Anf. 129 MARKUS SELIN (S).....	49
Anf. 130 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	49
Anf. 131 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	49
Anf. 132 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	50
Anf. 133 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 134 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	50
Anf. 135 MARKUS SELIN (S).....	51
Anf. 136 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	51
Anf. 137 ORDFÖRANDEN.....	51
Anf. 138 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	51
Anf. 139 ORDFÖRANDEN.....	52
Anf. 140 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	52
Anf. 141 ORDFÖRANDEN.....	52
Anf. 142 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	52
Anf. 143 ORDFÖRANDEN.....	53
Anf. 144 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	53
Anf. 145 ORDFÖRANDEN.....	53

2024/25:3

11 oktober
